

ΥΠΑΤΗ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

**ΕΚΘΕΣΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ & ΤΩΝ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ
ΑΠΟ ΤΟ ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ**

UNHCR
Κέντρο Τεκμηρίωσης & Έρευνας
Γενεύη, Ιανουάριος 1999

Το παρόν πληροφοριακό υλικό ετοιμάστηκε από την Διεύθυνση Πληροφοριών των Χωρών Καταγωγής του Κέντρου Τεκμηρίωσης & Έρευνας σε συνεργασία με την Στατιστική Υπηρεσία της Υπάτης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες & βασίζεται σε ευρέως γνωστές πληροφορίες, αναλύσεις και σχόλια. Παρατίθενται όλες οι πηγές. Η παρούσα Έκθεση δεν είναι και δεν σκοπεύει να είναι εξαντλητική όσον αφορά τις συνθήκες διαβίωσης στη χώρα ούτε αποφασιστική για τους ισχυρισμούς ασύλου των αιτούντων την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα.

Τίτλος Αγγλικής Έκδοσης

*Ελληνική Έκδοση
Copyright*

BACKGROUND PAPER ON REFUGEES & ASYLUM SEEKERS FROM AFGHANISTAN,
Geneva January 1999

Αθήνα, Μάρτιος 1999

Ύπατη Αρμοστεία Η.Ε. για τους Πρόσφυγες

Αγγελοπούλου 23, 115 25 Αθήνα

τηλ. 67 26 462/3 Φάξ 67 26 417

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το Αφγανιστάν αποτελεί σημαντική χώρα καταγωγής προσφύγων και αιτούντων άσυλο εδώ και αρκετά χρόνια. Το παρόν έγγραφο εξετάζει τους στόχους, τον προορισμό και τις αιτίες αναχώρησης των Αφγανών από τη χώρα τους.

Το πρώτο μέρος του παρόντος εγγράφου περιλαμβάνει πληροφορίες για τις συνθήκες που επικρατούν στην χώρα καταγωγής, όπως τις επικαλούνται οι αιτούντες άσυλο όταν υποβάλλουν το αίτημά τους στην χώρα υποδοχής. Το Τμήμα Πληροφόρησης για τις Χώρες Καταγωγής του Κέντρου Έρευνας και Τεκμηρίωσης της Ύπατης Αρμοστείας εργάζεται για τη σύνταξη του παρόντος εγγράφου βάσει δημόσια γνωστών πληροφοριών, αναλύσεων και σχολίων και παραπέμπει στις σχετικές πηγές.

Στο δεύτερο μέρος αναφέρονται συνοπτικά στατιστικά στοιχεία των Αφγανών προσφύγων και αιτούντων άσυλο στις κυριότερες Ευρωπαϊκές χώρες υποδοχής, περιγράφοντας τις σύγχρονες τάσεις του αριθμού και της καταγωγής των αιτούντων άσυλο καθώς και τα αποτελέσματα της εξέτασης των αιτημάτων τους. Τα στοιχεία απορρέουν από κυβερνητικές στατιστικές που διατίθενται στην Ύπατη Αρμοστεία Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες και καταγράφονται συγκεκριμένα από το Τμήμα Στατιστικής του Οργανισμού.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. Αιτήσεις ασύλου και καθορισμός του καθεστώτος του πρόσφυγα αφγανών πολιτών στον Ευρωπαϊκό χώρο.....	5
2. Βασικές Πληροφορίες για το Αφγανιστάν	6
2.1 Γενικά	6
Περιφερειακές διαστάσεις	8
2.2 Ιστορική αναδρομή	10
2.2. 1. Η ανάδυση των Κομμουνιστικών και Ισλαμικών Κινήσεων	10
Το Λαϊκό Κόμμα του Αφγανιστάν	10
Το Κόμμα της Πατρίδας	10
Η Ισλαμική Κοινωνία	11
Το Ισλαμικό Κόμμα	11
Το Εθνικό Ισλαμικό Κόμμα	12
Το Κόμμα της Ενότητας	12
Το Συμβούλιο της Ανατολής	12
2.2.2. Από την επανάσταση του 1978 έως την πτώση του καθεστώτος του προέδρου Najibullah (1978-1992)	12
2.2.3. Η εγκαθίδρυση της κυβέρνησης των Mujahedin και η νέα φάση του εμφυλίου πολέμου (1992-1994)	14
3. Η εμφάνιση των Taliban και η ανάληψη της εξουσίας	15
4. Πρόσφατες εξελίξεις (Ιούνιος 1997 – Ιανουάριος 1999)	19
5. Η κατάσταση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	22
5.1. Το εθνικό και διεθνές πλαίσιο	22
5.2. Σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων	24
Συνοπτικές ή αυθαίρετες εκτελέσεις	25
Η Θανατική ποινή	26
Εξαφανίσεις	26
Αυθαίρετες συλλήψεις και κράτηση	27
Βασανιστήρια	27
Ελευθερία κυκλοφορίας	28
5.3. Η κατάσταση ειδικών ομάδων	28
Γυναίκες	29
Εθνοτικές μειονότητες που δεν ανήκουν στη φυλή των Pashtuns	30
Σιίτες μουσουλμάνοι	31
6. Η εξέλιξη της κατάστασης στο Αφγανιστάν	32

1. ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΑΣΥΛΟΥ ΚΑΙ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΑ ΤΩΝ ΑΦΓΑΝΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΣΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΧΩΡΟ

1.1 ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΑΣΥΛΟΥ : Το 1997 16100 Αφγανοί πολίτες υπέβαλαν αίτημα ασύλου σε 19 Ευρωπαϊκές χώρες, δηλαδή ποσοστό προσαυξημένο κατά 31% σε σχέση με τον αντίστοιχο αριθμό του 1996 (12200). Ο αριθμός των αιτημάτων ασύλου των Αφγανών πολιτών που υποβλήθηκαν στην Ευρώπη κατά το 1997 είναι ο μεγαλύτερος από το 1990. Κατά την περίοδο 1990 έως 1994 ο ετήσιος αριθμός των Αφγανών αιτούντων άσυλο στην Ευρώπη ποίκιλε μεταξύ 7500 και 9300. Κρίνοντας τα γερμανικά και ολλανδικά στατιστικά στοιχεία του 1998, των δύο χωρών στις οποίες υπέβαλαν αίτημα ασύλου τρεις στους τέσσερις Αφγανούς το 1997, και συγκρίνοντάς τα με τα στατιστικά στοιχεία του 1998 που αφορούν τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες φαίνεται ότι σταθεροποιήθηκε ο συνολικός αριθμός των αιτημάτων ασύλου των Αφγανών πολιτών στην Ευρώπη.

Στο παρελθόν, οι Αφγανοί αιτούντες άσυλο αναζητούσαν στην πλειοψηφία τους προστασία στη Γερμανία : η χώρα αυτή υποδέχθηκε την περίοδο 1990 έως 1997 το 64% του συνολικού αριθμού των Αφγανών αιτούντων άσυλο στην Ευρώπη. Στη διάρκεια των οκτώ υπό εξέταση ετών (1990-1997) οι αιτήσεις ασύλου των Αφγανών πολιτών στη Γερμανία παρουσίασαν σταθεροποιητικές τάσεις, και κυμάνθηκαν σε ετήσια βάση μεταξύ 5500 και 7700. Πρόσφατα όμως φαίνεται ότι η κύρια Ευρωπαϊκή χώρα υποδοχής Αφγανών αιτούντων άσυλο είναι η Ολλανδία. Ενώ τα αιτήματα ασύλου των Αφγανών πολιτών δεν ξεπέρασαν τα 600 για την περίοδο 1990 έως 1992, οι ετήσιες αφίξεις τη διετία 1997 έως 1998 έφθασαν και υπερέβησαν τις 6000. Εάν ληφθεί υπόψη ο αριθμός των «πρώτων» αιτημάτων ασύλου που υποβλήθηκαν στη Γερμανία, ο αριθμός των Αφγανών αιτούντων άσυλο στην Ολλανδία το 1997 ήταν αυξημένος κατά ποσοστό 25% σε σχέση με αυτόν της Γερμανίας το δε 1998 κατά ποσοστό που υπερέβη το 88%. Αυτή η σημαντική εξέλιξη στις μετακινήσεις των Αφγανών αιτούντων άσυλο απεικονίζεται στον πίνακα που παρατίθεται :

Αιτήσεις ασύλου στην Γερμανία («πρώτες» αιτήσεις) και στην Ολλανδία, 1995 –1998

	1995	1996	1997	1998	1995	1996	1997	1998
	Αριθμός αιτήσεων				Ποσοστό			
Γερμανία	7500	5700	4700	3800	79,8%	65,5%	43,9%	34,9%
Ολλανδία	1900	3000	6000	7100	20,2%	34,5%	56,1%	65,1%
Σύνολο	9400	8700	10700	10900	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Κατά συνέπεια η άφιξη των Αφγανών αιτούντων άσυλο στη Γερμανία μειώθηκε από ποσοστό που υπερέβαινε το 80% κατά την περίοδο 1990 έως 1992 σε ποσοστό μικρότερο του 40% κατά το 1997. Κατά την περίοδο 1990 έως 1997 στη Γερμανία και στην Ολλανδία υποβλήθηκαν οι περισσότερες αιτήσεις ασύλου Αφγανών πολιτών στην Ευρώπη, που αντιστοιχούν σε ποσοστό που υπερβαίνει το 84%.

Οι αιτήσεις ασύλου των Αφγανών πολιτών στην Αυστρία αυξήθηκαν από 100 (ή ποσοστό της τάξης του 1% του συνολικού Ευρωπαϊκού αριθμού αιτημάτων) κατά την περίοδο 1990 έως 1992 σε περισσότερες από 700 κατά την περίοδο 1996 έως 1997 (ή ποσοστό της τάξης του 5% του συνολικού Ευρωπαϊκού αριθμού αιτημάτων).

1.2 ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΤΟΥ 1951: Κατά την περίοδο 1990 έως 1997 και σε 19 Ευρωπαϊκές χώρες το καθεστώς της Σύμβασης του 1951 αναγνωρίστηκε σε 17000 Αφγανούς αιτούντες άσυλο. Τον μεγαλύτερο αριθμό προσφύγων αναγνώρισε η Γερμανία (8700 ή ποσοστό της τάξης του 52% του συνολικού ευρωπαϊκού αριθμού) και η Ολλανδία (5700 ή ποσοστό της τάξης του 33%).

1.3 ΑΠΟΡΡΙΨΕΙΣ: Κατά την περίοδο 1990 έως 1997 οι Ευρωπαϊκές χώρες απέρριψαν 46.000 αιτήσεις ασύλου Αφγανών πολιτών.

1.4. ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ: Κατά την περίοδο 1990 έως 1997 αναγνωρίστηκε το ανθρωπιστικό καθεστώς σε 14.000 Αφγανούς πολίτες : στην Ολλανδία σε 6200 Αφγανούς (ή ποσοστό της τάξης του 43%) και στη Γερμανία σε 4500 Αφγανούς (ή ποσοστό της τάξης του 31%).

1.5. ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ: Κατά την περίοδο 1990 έως 1997 το καθεστώς του πρόσφυγα της Σύμβασης αναγνωρίστηκε στο 22% του συνολικού αριθμού των Αφγανών αιτούντων άσυλο. Συνυπολογίζοντας την αναγνώριση του ανθρωπιστικού καθεστώτος το ποσοστό αυτό ανέρχεται στο 40%.

1.6. ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΑΣΥΛΟΥ ΤΩΝ ΑΦΓΑΝΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΙΤΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥΣ ΣΥΓΚΡΙΝΟΜΕΝΕΣ ΜΕ ΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΑΡΙΘΜΟ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ: Από τα προαναφερόμενα εξάγεται το συμπέρασμα ότι τα ποσοστά αναγνώρισης των Αφγανών αιτούντων άσυλο είναι σχετικά υψηλότερα συγκρινόμενα με αυτά των αιτούντων άσυλο άλλων χωρών καταγωγής. Ποσοστό της τάξης του 2,7% του συνολικού αριθμού των αιτημάτων ασύλου αφορούσε Αφγανούς πολίτες, συγκρινόμενο με το 5% του συνολικού αριθμού αναγνωρίσεων της Σύμβασης του 1951 και το 18% του συνολικού αριθμού αναγνώρισης του ανθρωπιστικού καθεστώτος.

Το ποσοστό των Αφγανών αιτούντων άσυλο στην Ευρώπη αυξήθηκε από 1,1% το 1992 σε 5% το 1997.

2. ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ

2.1. ΓΕΝΙΚΑ

Τον Οκτώβριο του 1997 το Αφγανιστάν ανακηρύχθηκε από την Ισλαμική Κυβέρνηση των *Talibans* σε Ισλαμικό Εμιράτο του Αφγανιστάν¹. Βρίσκεται μεταξύ της Ινδικής χερσονήσου, της Κεντρικής Ασίας και της Μέσης Ανατολής². Αν και δεν έχει πρόσβαση στη θάλασσα, στη γεωγραφική του θέση έχουν εστιαστεί πόλεμοι, μετακινήσεις πληθυσμών και έντονη εμπορική δραστηριότητα, χαρακτηριστικά που κυριαρχούν στην εσωτερική Ασία τα τελευταία χρόνια. Συνορεύει με το Πακιστάν στα ανατολικά και νότια, στα βόρεια με το Τατζικιστάν, το Ουζμπεκιστάν και το Τουρκμενιστάν, στα δυτικά με το Ιράν και στα βορειοανατολικά με την Κίνα³.

Οι μετακινήσεις του πληθυσμού στις συνοριακές γραμμές του Αφγανιστάν καθώς και η εσωτερική μετανάστευση δυσχεραίνουν τη συλλογή ακριβών στατιστικών δεδομένων αναφορικά με τον ακριβή αριθμό του πληθυσμού. Τον Ιούλιο του 1998 εκτιμάτο ότι ο πληθυσμός του Αφγανιστάν ανερχόταν στα 24.792.375 άτομα⁴. Η σημαντική ποικιλομορφία του εδάφους, τα εμπόδια που δημιουργούν οι υψηλοί ορεινοί όγκοι της χώρας και οι έρημοι, έχουν συμβάλει στην εθνοτική και πολιτισμική διαφοροποίηση του πληθυσμού της χώρας⁵. Η Αφγανική κοινωνία είναι φυλετική. Οι φυλές διακρίνονται σε υποφυλές και μικρότερες υπο-ομάδες⁶.

Οι *Pashtuns* (ή *Pathans*) είναι η μεγαλύτερη εθνοτική ομάδα της χώρας και αποτελεί το 40% του συνολικού πληθυσμού⁷. Είναι στην πλειοψηφία τους Σουνίτες Μουσουλμάνοι και ζουν στο κέντρο, στα νότια και στα ανατολικά της χώρας⁸. Αποτελούν τη συντριπτική πλειοψηφία

¹ Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, 1/1998.

² Afghanistan : Basic Facts, 1998.

³ Ibid.

⁴ CIA World Factbook 1998, 1998.

⁵ Ibid.

⁶ Minority Rights Group, 1992, 311-312.

⁷ Facts of Afghanistan, 1998 – Jaward N., 2/1992, 2

⁸ Europa Publications Limited, 1996, 52.

των Αφγανών προσφύγων στο Πακιστάν. Οι *Pashtuns* που ζουν στον Βόρειο – Δυτική Συνοριακή Επαρχία του Πακιστάν έχουν κοινό πολιτισμό, γλώσσα και παραδόσεις με τους ομιλούντες *Pashṭu* που ζουν κατά μήκος της Γραμμής Duran στο Αφγανιστάν⁹. Η Γραμμή Duran που σχεδιάστηκε από τους Βρετανούς το 1893 διαχωρίζει το σημερινό Πακιστάν από το Αφγανιστάν και δεν διχάζει τους *Pashtuns* που ζουν εκατέρωθεν της Γραμμής αυτής¹⁰. Παραδοσιακά υπάρχει μεγάλη κινητικότητα μεταξύ των *Pashtuns* που ζουν στη βόρειο – δυτική συνοριακή επαρχία της χώρας και αυτών του Ανατολικού Αφγανιστάν. Η διαπίστωση αυτή ισχύει κυρίως για τους νομάδες *Pashtuns* - τους αποκαλούμενους *Kuchis* ή *rowindahs* στο Αφγανιστάν και στο Πακιστάν αντίστοιχα – 60.000 από τους οποίους είναι συνηθισμένοι να μετακινούνται ετησίως με τα κοπάδια τους μεταξύ των θερινών βοσκών που βρίσκονται στο Αφγανιστάν και των χειμερινών που βρίσκονται στο Πακιστάν. Άλλοι είναι έμποροι ή επιχειρηματίες, με συμφέροντα στην Καμπούλ, στο Κανταχάρ και το Τζαλαλαμπάντ στο Αφγανιστάν και στο Πεσαβάρ στο Πακιστάν : αυτοί μετακινούνται μεταξύ των δύο χωρών¹¹.

Οι *Tajiks* (Τατζέκοι) είναι η δεύτερη μεγαλύτερη εθνοτική ομάδα της χώρας. Ομιλούν την Περσική γλώσσα¹². Στην πλειοψηφία τους είναι Σουνίτες Μουσουλμάνοι, αλλά Σίτες Μουσουλμάνοι αυτής της εθνοτικής ομάδας κατοικούν στα δυτικά της χώρας (στην περιοχή Herat, αλλά και στην ομώνυμη πόλη). Οι *Panjsheris* είναι υποφυλή των Τατζέκων και είναι επίσης Σουνίτες Μουσουλμάνοι. Ομιλούν Ραηγερί, μια διάλεκτο της γλώσσας Dari¹³. Οι *Hazaras* είναι ανατολικής τουρκικής καταγωγής και ασπάζονται τον Σιτισμό. Ως μητρική γλώσσα ομιλούν την Περσική. Οι *Uzbeks* (Ουζμπέκοι) και οι *Turkmans* (Τουρκμάνοι) είναι Σουνίτες Μουσουλμάνοι: είναι τούρκικης καταγωγής και ομιλούν την Τουρκική γλώσσα. Άλλες Αφγανικές τούρκικης καταγωγής ομάδες είναι οι : *Kypchak*, *Kazakh*, *Aimaq*, *Wakhi* & *Kirghiz*. Οι *Nuristanis* κατοικούν στις τέσσερις κοιλάδες της οροσειράς Hindu Kush. Σε κάθε κοιλάδα ο πληθυσμός ομιλεί ξεχωριστή γλώσσα / διάλεκτο : *Kati*, *Waigali*, *Ashkun* & *Parsun*¹⁴. Οι *Baluchis* και οι *Brahuis* είναι Σουνίτες Μουσουλμάνοι και ομιλούν τις γλώσσες Baluchi και Brahui αντίστοιχα¹⁵.

Ο Ισλαμισμός είναι η επίσημη θρησκεία του Αφγανιστάν. Οι Μουσουλμάνοι αποτελούν το 99% του πληθυσμού. Περίπου 80% από αυτούς είναι Σουνίτες και οι υπόλοιποι Σίτες¹⁶. Η μειονότητα των Σιτών ζει στο κεντρικό και δυτικό Αφγανιστάν¹⁷. Ο ρόλος του Ισλάμ στο Αφγανιστάν διαφέρει ανάλογα με τον παραδοσιακό πολιτισμό κάθε εθνοτικής ομάδας. Οι *Pashtuns* παραδείγματος χάρη πιστεύουν ότι είναι περισσότερο «*Pashtuns* παρά Μουσουλμάνοι» και έχουν το δικό τους κώδικα συμπεριφοράς, τον *Pashtunwali* (ή *Pukhtunwali*)¹⁸. Εκτιμάται ότι οι *Ismailis*, μειονότητα των Μουσουλμάνων που αποσχίστηκαν από τον Σιτισμό το 765 αποτελούν το 2% του συνολικού μουσουλμανικού πληθυσμού του Αφγανιστάν¹⁹. Άλλες μειονότητες του Αφγανιστάν είναι οι Hindus (Ινδουιστές), οι Sikhs (Σιχ) και οι Εβραίοι²⁰. Οι Ινδουιστές και οι Σιχ αριθμούσαν παλαιότερα περίπου 50.000 μέλη, όμως σήμερα ο αριθμός τους

⁹ Hyman, Aa., 1/1987, 87.

¹⁰ Mayotte, J. 1992, 132.

¹¹ Male, B., 1981, 39.

¹² Facts of Afghanistan, 1998.

¹³ Jawad, N., 2/1992.

¹⁴ Jawad, N., 2/1992.

¹⁵ Jawad, N., 2/1992.

¹⁶ Europa Publications Limited, 1996, 74.

¹⁷ Hyman, A., 1/1987, 80.

¹⁸ Jawad, N., 2/1992.

¹⁹ Encyclopaedis of the Third World, 1992, 2.

²⁰ Europa Publications Limited, 1996, 74.

έχει μειωθεί ιδιαίτερα καθώς είτε μετανάστευσαν είτε αναζήτησαν καταφύγιο και άσυλο στο εξωτερικό²¹.

Από το 1936 η Pashtu, μια Ινδοευρωπαϊκή γλώσσα, που ομιλείται από τους *Pashtuns* και η Dari, μια περσική διάλεκτος που ομιλείται κυρίως από τους *Tatζέκους*, *Farsis*, *Hazaras* & *Aitmaq* είναι οι επίσημες γλώσσες της χώρας²². Η γραφή τους ομοιάζει με την Αραβική. Το 1978 αναγνωρίστηκαν ως επίσημες και άλλες γλώσσες που ομιλούνται από διάφορες εθνοτικές μειονότητες, όπως είναι οι Ουζμπέκοι, οι Τουρκμάνοι, οι Baluchis και οι Pashai²³.

Περιφερειακές διαστάσεις : Εδώ και πολλές δεκαετίες στην ιστορία της χώρας κυριαρχούν αναταραχές. Τα Ισλαμικά κινήματα, οι κομμουνιστές και οι εθνοτικές ομάδες μάχονται για τον έλεγχο του έθνους που είναι γεωγραφικά και εθνοτικά διασπασμένο. Οι συγκρούσεις στο Αφγανιστάν έχουν συνέπειες σε παγκόσμιο επίπεδο, τόσο από πολιτικής όσο και από οικονομικής άποψης.

Το Πακιστάν εκμεταλλεύθηκε τη σύρραξη για να βελτιώσει τις στρατηγικής σημασίας σχέσεις του με το Αφγανιστάν²⁴. Στην ύφεση της έντασης μεταξύ των δύο χωρών συνέβαλε η αλλαγή της πολιτικής του Πακιστάν το 1994 – 1995 όταν άρχισε να υποστηρίζει τους *Talibans*. Εκτιμάται ότι αυτή η αλλαγή της πολιτικής οφείλεται σε οικονομικούς και στρατηγικούς παράγοντες. Καθώς το Ιράν άρχισε να συμμετέχει σε εταιρείες των χωρών της Κεντρικής Ασίας, το Πακιστάν ήλπιζε ότι οι *Talibans* θα αποκαθιστούσαν την τάξη και θα άνοιγαν εκ νέου τις οδικές αρτηρίες, και ότι θα συνέβαλαν στις δυνατότητες επέκτασης στις αγορές της Κεντρικής Ασίας²⁵. Το Πακιστάν υποστήριξε επίσης το Αμερικανο – Σαουδαραβικό πρόγραμμα κατασκευής αγωγού πετρελαίου και φυσικού αερίου, μέσω του οποίου μεταφέρεται πετρέλαιο από το Τουρκμενιστάν και φυσικό αέριο από το Βόρειο Αφγανιστάν στο Πακιστάν²⁶. Από τα μέσα του 1997 υπήρχε η πεποίθηση ότι οι *Talibans* υποστηρίζονταν από το Πακιστάν και από την Σαουδική Αραβία. Στο αντίπαλο στρατόπεδο και σε διάφορα επίπεδα βρίσκονταν το Ιράν, η Ινδία, τα κράτη της Κεντρικής Ασίας (που φοβούνταν το σφετερισμό του φονταμενταλισμού του κινήματος των *Talibans*) και η Ρωσία²⁷. Το 1998, ο πρωθυπουργός του Πακιστάν Nawaz Sharif και ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων της χώρας Jehangir Karamat (και οι δύο *Punjab*) υποστήριξαν την ουδετερότητα της χώρας τους για ό,τι συμβαίνει στο Αφγανιστάν και στα πλαίσια αυτά την έναρξη διαπραγματεύσεων με τη γείτονα χώρα, ενώ ο Υπουργός Εξωτερικών του Πακιστάν (που είναι *Pashtun*) και οι μυστικές υπηρεσίες της χώρας αυτής (όπου κυριαρχούν οι *Pashtuns*) επιθυμούσαν να υιοθετήσουν σαφή γραμμή υπέρ του κινήματος των *Talibans*²⁸. Το καλοκαίρι του 1998, με την επίσημη έναρξη της πυρηνικής αντιπαράθεσης μεταξύ του Πακιστάν και της Ινδίας εξαλείφθηκε κάθε αμφισβήτηση για την υποστήριξη των *Talibans* από το Πακιστάν²⁹.

Αν και οι σχέσεις Αφγανιστάν και ΗΠΑ έχουν αλλάξει από το τέλος της εποχής του Ψυχρού Πολέμου οι ΗΠΑ ενδιαφέρονται για την χώρα αυτή, κυρίως επειδή υποθάλπει την τρομοκρατία, προάγει την παράνομη διακίνηση ναρκωτικών και παραβιάζει τα θεμελιώδη ανθρώπινα

²¹ Swiss Federal Office for Refugees, 2/1996.

²² Swiss Federal Office for Refugees, 2/1996.

²³ Ibid.

²⁴ Rubin, B., 1998, 15.

²⁵ The Economist, 5.10.1996, 20.

²⁶ Ibid.

²⁷ Europa Publications Limited, 1998, 321.

²⁸ Rubin, B., 1998, 16.

²⁹ Ibid.

δικαιώματα³⁰. Οι όποιες υπόνοιες για υποστήριξη του κινήματος των *Talibans* από τις ΗΠΑ για να εξασφαλίσουν την κατασκευή αγωγών πετρελαίου και φυσικού αερίου καθώς και την απομόνωση του Ιράν διαλύθηκαν όταν οι Αμερικανικές δυνάμεις επιτέθηκαν στις ελεγχόμενες από τους *Talibans* περιοχές του Αφγανιστάν³¹. Οι διαπραγματεύσεις που φαινόταν ότι προσανατολίζονταν σε μια αλλαγή της πολιτικής των ΗΠΑ έναντι του Αφγανιστάν παρέλυσαν για σημαντικούς λόγους που οδήγησαν στην αμερικάνικη επίθεση. Επίκεντρό τους ήταν η παροχή καταφυγίου από τους *Talibans* στον Osama bin Laden, που κατηγορήθηκε από τις ΗΠΑ για συμμετοχή, τον Αύγουστο 1998, στις βομβιστικές επιθέσεις στις πρεσβείες των ΗΠΑ στην Ανατολική Αφρική³². Από τον διορισμό στη θέση του Υπουργού των Εξωτερικών των ΗΠΑ της Madeleine Albright, η καταδίκη της πολιτικής του κινήματος των *Talibans* είναι συνεχής³³. Οι ΗΠΑ στο παρελθόν πολέμησαν την επιρροή του Ιράν στην υποστήριξη της τρομοκρατίας και στη διεύρυνση της εμπορικής κίνησης στην περιοχή³⁴.

Το Ιράν προστατεύει τους Σίτες *Hazaras* από το κίνημα των *Talibans*³⁵. Όμως, υποπτεύεται ότι η υποστήριξη των *Talibans* από το Πακιστάν και τη Σαουδική Αραβία δεν είναι απλά μια συμμαχία των Ισλαμικών ομάδων στον αγώνα τους για επικράτηση, αλλά μέρος του σχεδίου των ΗΠΑ να το περικυκλώσουν και να το απομονώσουν³⁶. Η κυβέρνηση του Ιράν αντέδρασε έντονα στην επανάκτηση του βορείου Αφγανιστάν από τους *Talibans*, ειδικά για τη σύλληψη και δολοφονία οκτώ διπλωματών του³⁷. Οι πρόσφατες συνοριακές αψιμαχίες μεταξύ του Ιράν και του Αφγανιστάν διαφωτίζουν τη δυναμική της επέκτασης των εντάσεων σε έναν ευρύτερο, διακρατικό πόλεμο³⁸. Οι ΗΠΑ και το Ιράν αντιμετωπίζουν το Αφγανιστάν ως χώρα με την οποία έχουν κοινά συμφέροντα και με την οποία θα μπορούσαν ενδεχομένως να συνεργασθούν³⁹.

Η Ρωσία υποστήριξε την κυβέρνηση του Burhanuddin Rabbani στην Καμπούλ, φοβούμενη μήπως η υποστήριξη του Πακιστάν στο κίνημα των *Pashtuns* και των *Talibans*, εκλάβει επεκτατικές διαστάσεις, που θα μπορούσαν να απειλήσουν τα ρωσικά συμφέροντα στα κράτη της Κεντρικής Ασίας. Ο πρόεδρος του Ουζμπεκιστάν Islam Karimov υποστήριξε μυστικά τον Ουζμπεκικής καταγωγής Στρατηγό Abdul Rashid Dostum με τάνκ, αεροπλάνα και τεχνικό προσωπικό, προσδοκώντας ότι οι περιοχές των Ουζμπεκικών στο Αφγανιστάν θα λειτουργήσουν αρνητικά στην επέκταση του Αφγανικού φονταμενταλισμού. Το Τατζικιστάν, διαλυμένο από τον εμφύλιο πόλεμο, και με κυβέρνηση που υποστηρίζεται από τα Ρωσικά στρατεύματα, στηρίζει τους Τατζέκους του Αφγανιστάν και τους οπαδούς της πολιτικής τους: ο πρόεδρος Burhanuddin Rabbani ηγείται των Αφγανών Τατζέκων, που υποστηρίζουν την ιδέα ενός μεγαλύτερου Τατζικιστάν – με τη συγχώνευση των περιοχών των Τατζέκων του Αφγανιστάν και του Τατζικιστάν⁴⁰.

³⁰ US Institute of Peace, 10/1998, 2.

³¹ Washington Post, 22.8.1998.

³² Washington Post, 19.4.1998.

³³ Rubin, B., 20.

³⁴ Far Eastern Economic Review, 10.10.1996, 17.

³⁵ Ibid.

³⁶ Rubin B., 1998, 19.

³⁷ BBC, 18.11.1998.

³⁸ US Institute of Peace, 10/1998, 2

³⁹ Rubin, B., 1998, 21.

⁴⁰ The Economist, 17.5.1997, 70.

2.2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

2.2.1 **Η ανάδυση των Κομμουνιστικών και Ισλαμικών Κινήματων:** Στην αρχική φάση της περιόδου του Ψυχρού πολέμου, ο βασιλιάς του Αφγανιστάν, Shah Zahir και ο πρωθυπουργός του Γεη είχαν υιοθετήσει πολιτική που τους επέτρεπε να επωφελούνται της Ανατολής και της Δύσης⁴¹. Η Σοβιετική Ένωση κατασκεύασε ένα διεθνές αεροδρόμιο στην Καμπούλ και οι ΗΠΑ ένα άλλο στο Κανταχάρ⁴². Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1970 οι ΗΠΑ και η ΕΣΣΔ αντιμάχονταν για την άσκηση επιρροής στο καθεστώς του Αφγανιστάν. Υπογραμμίζεται ότι καμιά από τις υπερδυνάμεις δεν αναζητούσε την ανατροπή του καθεστώτος της χώρας. Καμιά δεν ενδιαφερόταν να στηρίξει πολιτικές ομάδες της αφγανικής αντιπολίτευσης. Το 1973 όμως ο πρωθυπουργός Daoud με πραξικόπημα ανέτρεψε το βασιλιά ξάδερφό του Shah Zahir, κατήργησε τη μοναρχία και αυτοανακηρύχθηκε πρόεδρος της χώρας. Τόσο οι υπερδυνάμεις, όσο και τα υπόλοιπα κράτη της περιοχής φοβήθηκαν ότι η κατάργηση της μοναρχίας χωρίς τη θεσμική υιοθέτηση ενός εναλλακτικού πολιτικού συστήματος θα προκαλούσε κρίση στη διαδοχή. Η ένταση μεταξύ των ΗΠΑ και της ΕΣΣΔ για το Αφγανιστάν αυξήθηκε επηρεάζοντας έτσι τη συμπεριφορά των ξένων δυνάμεων έναντι των αφγανικών πολιτικών δυνάμεων. Τόσο η ΕΣΣΔ, όσο και το Πακιστάν – το τελευταίο με την υποστήριξη των ΗΠΑ – ενίσχυσαν την υποστήριξή τους στα κομμουνιστικά και ισλαμικά κινήματα που αναζητούσαν να καταλάβουν την εξουσία στο Αφγανιστάν⁴³.

Ακολουθεί κατάλογος των σημαντικότερων πολιτικών κινήματων του Αφγανιστάν⁴⁴, που εμφανίστηκαν στην χώρα μετά το Φεβρουάριο του 1989 οπότε και ολοκληρώθηκε η αποχώρηση των Σοβιετικών στρατευμάτων.

Το Λαϊκό Δημοκρατικό Κόμμα του Αφγανιστάν (*The People's Democratic Party of Afghanistan - PDPA*): ιδρύθηκε το 1965. Το 1967 διασπάσθηκε σε δύο τμήματα: το *Khalq* (Ο Λαός) του οποίου ηγούνται οι Nur Muhammad Taraki & Hafizullah Amin και το *Parcham* (Η Σημαία) του οποίου ηγείτο ο Babrak Karmal. Ενώ το *Parcham* (Η Σημαία) υποστηρίζεται από τις μεσαίες και ανώτερες τάξεις των αστικών περιοχών και πολλά από τα μέλη του ή τους οπαδούς του ομιλούσαν την Περσική γλώσσα, στους κόλπους του συγκαταλέγονταν και αρκετοί *Pashtuns*, που είτε ζούσαν σε αστικές περιοχές ή είχαν ιδιαίτερα υψηλό κοινωνικό καθεστώς. Αντίθετα, το *Khalq* αναζήτησε τους οπαδούς τους στη νέα αστική τάξη διανοομένων αγροτικής προέλευσης, κυρίως της φυλής των *Pashtuns*, που προέρχονταν από φτωχές τάξεις. Πολλοί από τους ηγέτες και των δύο ομάδων σπούδασαν ή συμμετείχαν σε στρατιωτικά εκπαιδευτικά προγράμματα στην ΕΣΣΔ, που το 1977 άσκησε πίεση για να συνενωθούν.

Το Κόμμα της Πατρίδας (*The Homeland Party / The Watan*): Το 1988 μετονομάστηκε το Λαϊκό Δημοκρατικό Κόμμα του Αφγανιστάν. Στη διάρκεια του καθεστώτος του M. Najibullah, που ήταν ο πρόεδρος της χώρας από το 1987 έως το 1992, το κόμμα συνέχισε να λειτουργεί με έντονες διασπαστικές και εθνοτικές συγκρούσεις. Ο πρόεδρος M. Najibullah εξισορρόπησε τη φυλετική καταγωγή των αξιωματικών του στρατού που προέρχονται κυρίως από τους *Pashtuns* προσλαμβάνοντας στην Προεδρική Φρουρά Αφγανούς που κατάγονταν από την Καμπούλ και μέλη ανταρτών από το βόρειο Αφγανιστάν που δεν ανήκαν στη φυλή των *Pashtuns*. Όμως,

⁴¹ Mayotte, J., 1992, 136.

⁴² Bowers, C., 6-7/1994.

⁴³ Rubin, B., 2/1996, 10.

⁴⁴ Rubin, B.: *Afghanistan: Persistent Crisis Challenges the UN System* (8/1998) – *Afghanistan: The Forgotten Crisis* (2/1996) / *The Political Parties in Asia and the Pacific*, 1992.

αυτή η ισορροπία ήταν ισχυρή μόνον για όσο διάστημα εισέρεε στη χώρα σοβιετική βοήθεια. Όταν αυτή καταργήθηκε κατά το 1991 και το 1992, το κόμμα και ο στρατός διαλύθηκαν.

Η Ισλαμική Κοινωνία (Islamic Society – Jamiat-o Islami): Μετά το 1965, ένα Ισλαμικό κίνημα κέρδιζε ιδιαίτερο έδαφος κυρίως στους φοιτητές και στους καθηγητές στο Πανεπιστήμιο της Καμπούλ. Το 1973 το κίνημα ίδρυσε ένα Συμβούλιο Ηγεσίας (*shura*). Ο Burhanuddin Rabbani, καθηγητής στο Ισλαμικό Δίκαιο (*Sharia*) στο Πανεπιστήμιο της Καμπούλ εκλέχθηκε ως πρόεδρος του Συμβουλίου, που επέλεξε το όνομα του κινήματος. Ο αντιπρόεδρος ήταν επίσης καθηγητής, ο Abdul Rabb al-Rasul Sayyaf και ο υπεύθυνος για το κίνημα στη φοιτητική κοινωνία ήταν ο Gulbuddin Hikmatyar. Αυτοί οι τρεις άντρες ηγούνται των τριών κύριων Ισλαμικών Σουνιτικών κομμάτων.

Η Ισλαμική κοινωνία είναι Ισλαμικό κόμμα όπου κυριαρχούν οι Τατζέκοι. Έχει αναπτύξει έντονο εθνικό χαρακτήρα και είναι το κυρίαρχο κόμμα στις περσόφωνες περιοχές του βορειοανατολικού και δυτικού Αφγανιστάν. Μετά την αποχώρηση των Σοβιετικών στρατευμάτων από τη χώρα μερικοί *Parchamis* που δεν προέρχονται από την φυλή των *Pashtuns*, σε μια προσπάθεια να εξασφαλίσουν το μέλλον τους, προσχώρησαν στην Ισλαμική Κοινωνία. Στο κόμμα αυτό προσχώρησαν επίσης πολλά κυβερνητικά στελέχη – κλειδιά (κυρίως Τατζέκοι αξιωματικοί και αξιωματικοί των μυστικών υπηρεσιών). Αρχικά ο B. Rabbani εξασφάλισε οικονομική και υλική βοήθεια από την κυβέρνηση της Σαουδικής Αραβίας. Η βοήθεια αυτή σταμάτησε το 1993.

Στο βόρειο – ανατολικό Αφγανιστάν, στην ορεινή περιοχή που βρίσκεται ανατολικά του αυτοκινητόδρομου του Salang που συνδέει την Καμπούλ με την ΕΣΣΔ ο στρατιωτικός διοικητής του B. Rabbani, ο Ahmad Shah Massoud ίδρυσε την πλέον εξεζητημένη στρατιωτική και πολιτική οργάνωση, **το Συμβούλιο Εποπτείας του Βορρά** (Supervisory Council of the North – Shura-yi Nar-I Shamali), που συντόνιζε τα ανώτατα στρατιωτικά στελέχη της Ισλαμικής Κοινωνίας σε πέντε επαρχίες και δημιούργησε επαρχιακές δυνάμεις που εξελίχθηκαν στον Ισλαμικό Στρατό του Massoud (Islamic Army – Urdu-yi Islami). Το Συμβούλιο Εποπτείας του Βορρά απέβλεπε στην περιφερειακή διοίκηση της περιοχής με βάση την έδρα του στην πόλη Toloqan, στο κέντρο της επαρχίας Takhar, όπου συνελήφθη ο Massoud μετά την αποχώρηση των σοβιετικών στρατευμάτων στα μέσα του 1988. Το υπέδαφος της περιοχής είναι πλούσιο σε πολύτιμους λίθους (σμαράγδια και λάπη λάζουλι). Επίσης περιλαμβάνει την πλούσια σε καλλιέργειες οπίου περιοχή Badakhshan. Μερικοί στρατιωτικοί διοικητές που ελέγχουν τμήματα της περιοχής Badakhshan υποστηρίζουν τον Rabbani ενώ άλλοι τον Αύγουστο του 1998 προσχώρησαν στο κίνημα των *Talibans*. Η γραμμή μετώπου του Massoud βρισκόταν 25 χιλιόμετρα βόρεια της Καμπούλ και μέχρι τις νίκες των *Talibans* είχε τον έλεγχο της αεροπορικής βάσης του Bagram, από όπου βομβάρδιζε την Καμπούλ. Από τον Αύγουστο του 1998 υποχώρησε στην κοιλάδα Panjsher.

Το Ισλαμικό Κόμμα (Islamic Party – Hizb-I Islami): Ηγέτης του είναι ο Gulbuddin Hikmatyar και ιδρύθηκε το 1979, με στόχο την ίδρυση αυστηρού Ισλαμικού κράτους στο Αφγανιστάν. Ήταν το πλέον σκληροπυρηνικό ισλαμικό κόμμα, όπου κυριαρχούσαν οι *Pashtuns*, υποστηριζόταν άμεσα από τις στρατιωτικές και μυστικές υπηρεσίες του Πακιστάν, καθώς και από το Κόμμα «Ισλαμική Κοινωνία», πριν την εμφάνιση στην πολιτική σκηνή της χώρας του κινήματος των *Talibans*. Παρά το γεγονός ότι ελέγχει μικρής έκτασης έδαφος έχει αναπτύξει δυνάμεις σε όλες τις περιοχές όπου ζουν σουνίτες. Διαθέτει σχετικά καλά οργανωμένο αντάρτικο που έχει τις βάσεις του στις περιοχές των προσφυγικών καταυλισμών στο Πακιστάν. Ο G. Hikmatyar υποστηριζόταν επίσης και από άλλες Αραβικές χώρες. Το Φεβρουάριο του 1995,

μετά την ήττα του ιδρυτή του από το κίνημα των *Talibans* το κόμμα έπαψε να είναι κύρια στρατιωτική δύναμη και σήμερα διαθέτει περιορισμένο στρατιωτικό και πολιτικό δυναμικό.

Το Εθνικό Ισλαμικό Κίνημα (*National Islamic Movement – Junbish-i Milli-yi Islami*): Ιδρύθηκε από τον στρατηγό Abdul Rashid Dostum. Μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης το 1991, οι κυβερνητικοί αντάρτες που δεν προέρχονταν από τη φυλή των *Pashtuns* και βρίσκονταν στα βόρεια της χώρας συγκεντρώθηκαν στην πόλη Mazar-I Sharif και συνέστησαν μια νέα οργάνωση, το Εθνικό Ισλαμικό Κίνημα, που περιέλαβε στους κόλπους της πολλούς πρώην *Parghamis*. Σημαντικός αριθμός των αγωνιστών που μετέχουν σε αυτήν την οργάνωση (τα μέλη της κυμαίνονται μεταξύ 15.000 και 160.000) φημίζεται για τον άρτιο στρατιωτικό εξοπλισμό του. Ο στρατηγός Dostum υποστηριζόταν από το Ουζμπεκιστάν και τη Ρωσία. Συμμάχησε με τον G. Hikmatyar το 1994 και συμμετείχε στο συνασπισμό που δημιουργήθηκε έναντι του B. Rabbani, στο «Ανώτατο Συντονιστικό Συμβούλιο». Το Μάιο του 1997 ηττήθηκε από τον Διοικητή του Abdul Malik Pahlawan, που αυτομόλησε στους *Talibans* και διέφυγε από τη χώρα. Ο Malik στη συνέχεια στράφηκε κατά των *Talibans* και κατηγορείται για δολοφονίες πολλών χιλιάδων φυλακισμένων αυτού του κινήματος που συνελήφθησαν αυτήν την περίοδο στην πόλη Mazar. Ο Dostum, διέφυγε στην Τουρκία και επέστρεψε στο Αφγανιστάν το Σεπτέμβριο του 1997 για να εκτοπίσει με την υποστήριξη του Ουζμπεκιστάν τον Malik. Στη συνέχεια ηγήθηκε επιτυχούς απόκρουσης νέας επίθεσης των *Talibans* κατά της πόλης Mazar. Ενώ αυτή η δύναμη ήταν η σημαντικότερη στο Βόρειο Αφγανιστάν κατά την πενταετία 1992 έως 1997, οι εσωτερικές διαμάχες την έχουν αποδυναμώσει σημαντικά.

Το Κόμμα της Ενότητας (*The Unity Party – Hizb-i Wahdat*): Το 1988 το Ιράν συνένωσε στον πολιτικό σχηματισμό «Κόμμα της Ενότητας» οκτώ Σιιτικά κόμματα (πλην του *Harakat-i Islami*). Το 1993 το Κόμμα της Ενότητας διασπάσθηκε σε διάφορες ομάδες. Τον Ιανουάριο του 1996 το Ιράν ανακοίνωσε ότι συνένωσε πάλι τις πολιτικές ομάδες που συμφιλιώθηκαν υπό τον πρόεδρο B. Rabbani. Το Φεβρουάριο του 1995 και μετά την ήττα της πολιτικής ομάδας του Κόμματος της Ενότητας *Hizb-i Islam* από το κίνημα των *Talibans* ο Διοικητής Massoud κατέλαβε την Καμπούλ. Το κόμμα ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο στο Κεντρικό Αφγανιστάν. Το Χαζαράζατ παραμένει υπό τον έλεγχο του Κόμματος της Ενότητας, αν και αρχικά η κυβέρνηση του *Jamiat* και αργότερα των *Talibans* αμφισβήτησε την εξουσία του στην πόλη του Μπαμιγιάν. Στα τέλη Αυγούστου του 1998 το Κόμμα της Ενότητας συνέχισε να ελέγχει το Χαζαράζατ, που αποκλείστηκε από τους *Talibans* τόσο από το βορρά όσο και από το νότο. Το κόμμα αποτελεί τη σημαντικότερη στρατιωτική δύναμη στο βόρειο Αφγανιστάν και λειτούργησε ως πυρήνας αντίστασης κατά της απόπειρας των *Talibans* να καταλάβουν την πόλη Mazar-i Sharif.

Το Συμβούλιο της Ανατολής (*Council of the East – Shura-yi Mashriqi*): Αυτή η ομάδα συνενώνει μερικούς πρώην ηγέτες της Συνέλευσης του Τζαλαλαμπάντ, κυρίως τον Haji Abdul Qadir, πρώην κυβερνήτη που έκανε τεράστια περιουσία διευκολύνοντας το λαθρεμπόριο και το εμπόριο των ναρκωτικών από το Νουμπάι στο Πακιστάν. Υποστηρίζεται ότι οπαδοί του είναι μερικές μικρές ομάδες που δρουν στο Ανατολικό Αφγανιστάν. Όπως και ο Hikmatyar ο ηγέτης αυτού του κόμματος είναι *Pashtun*.

2.2.2 Από την Επανάσταση του 1978 έως την πτώση του καθεστώτος του Προέδρου M. Najibullah (1978 έως 1992) : Η αντιπολίτευση στην κυβέρνηση του M. Daoud εξαπέλυσε στην Καμπούλ τον Απρίλιο του 1978 αριστερές αντικυβερνητικές διαδηλώσεις. Σε απάντηση, ο Πρόεδρος Daoud συνέλαβε επτά ηγέτες του Λαϊκού Δημοκρατικού Κόμματος του Αφγανιστάν

που το 1977 προσχώρησαν υπό την ηγεσία του Μ. Taraki στο τμήμα *Khalq*⁴⁵. Την 27^η Απριλίου 1978 οι αρχηγοί των στρατιωτικών και αεροπορικών ενόπλων δυνάμεων της χώρας οργάνωσαν πραξικόπημα στη περιοχή της Καμπούλ: το πραξικόπημα είναι γνωστό ως η Επανάσταση του *Great Saur*, ονομασία που σημαίνει τον έβδομο μήνα του Αφγανικού ημερολογίου, οπότε και πραγματοποιήθηκε. Ο Πρόεδρος Μ. Daoud και η οικογένειά του δολοφονήθηκαν⁴⁶.

Μετά την Επανάσταση η Δημοκρατία του Αφγανιστάν μετονομάστηκε σε Λαϊκή Δημοκρατία του Αφγανιστάν και η εξουσία άρχισε να ασκείται από το Επαναστατικό Συμβούλιο ενώ το Λαϊκό Δημοκρατικό Κόμμα του Αφγανιστάν ήταν το μοναδικό κόμμα στο οποίο επετράπη η λειτουργία. Ο Μ. Taraki διορίστηκε Πρόεδρος του Επαναστατικού Συμβουλίου και Πρωθυπουργός⁴⁷. Η κυβέρνηση της Λαϊκής Δημοκρατίας του Αφγανιστάν προκήρυξε σοσιαλιστικές μεταρρυθμίσεις υπέρ των ακτημόνων αγροτών, αλλά η πολιτική αυτή απέτυχε καθώς οι εκστρατείες της αγροτικής μεταρρύθμισης και το ευρύ ποσοστό αναλφαβητισμού των ενηλίκων συνέβαλαν στις έντονες αντιδράσεις για την εφαρμογή της. Η αντιπολίτευση προκάλεσε ένοπλη εξέγερση σε όλες σχεδόν τις επαρχίες και ανάγκασε χιλιάδες πρόσφυγες να εγκαταλείψουν την χώρα με προορισμό το Πακιστάν και το Ιράν. Λόγω της μετακίνησης σημαντικού μέρους του αφγανικού πληθυσμού η οικονομία της χώρας άρχισε να καταρρέει. Το 1979, ο Πρόεδρος Μ. Taraki ανατράπηκε και δολοφονήθηκε από τον Η. Amin, Υπουργό Εξωτερικών της κυβέρνησής του, του οποίου η δύναμη είχε αυξηθεί τους προηγούμενους μήνες⁴⁸.

Ο Πρόεδρος Η. Amin δεν πέτυχε ούτε να κερδίσει την υποστήριξη της αντιπολίτευσης αλλά ούτε και να την καταστείλει. Έτσι συνεχίστηκε σε έντονους ρυθμούς η εξορία των αφγανών προσφύγων στο Πακιστάν και στο Ιράν. Η κυβέρνηση του Αφγανιστάν καταδίκασε το Πακιστάν, το Ιράν, τις ΗΠΑ, την Αίγυπτο, την Κίνα και άλλες χώρες ότι συνέδραμαν την αντιπολίτευση. Η Σοβιετική Ένωση συνέχισε να πιέζει για την υιοθέτηση μετριοπαθούς πολιτικής και για τη δημιουργία κυβέρνησης συνασπισμού στο Αφγανιστάν. Τελικά εισέβαλε στη χώρα το Δεκέμβριο του 1979, ανέτρεψε και οργάνωσε την δολοφονία του πρωθυπουργού και ηγέτη των *Khalq*, κυρίου Η. Amin⁴⁹. Εγκατέστησε στη συνέχεια στην εξουσία τον ηγέτη της αντιπολίτευσης (της φυλετικής ομάδας *Parcham*), τον κύριο Karmal, ως πρόεδρο της χώρας και γενικό γραμματέα του Λαϊκού Δημοκρατικού Κόμματος του Αφγανιστάν. Ο Najibullah οπαδός του Karmal διορίστηκε Διοικητής της Μυστικής Αστυνομίας που είναι γνωστή ως KHAD (*Khaeamt-e Ittela' at Dowlat* - Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών)⁵⁰.

Το βασικότερο πρόβλημα του καθεστώτος του Karmal ήταν ο εντεινόμενος εμφύλιος πόλεμος στο Αφγανιστάν. Οι αντικυβερνητικές αντάρτικες δυνάμεις, οι *mujahedin*, παρά το γεγονός ότι ήσαν διασπασμένες σε τοπικές ομάδες και πολλές διεξήγαγαν τις επιχειρήσεις τους με βάση τις αφγανικές κοινότητες προσφύγων στο Πακιστάν και στο Ιράν, στέρησαν από την κυβέρνηση την εξουσία σε εκτεταμένες εκτάσεις της χώρας. Στερούνταν οπλισμού αλλά το 1984-1985 άρχισαν να λαμβάνουν αυξανόμενη βοήθεια από το εξωτερικό⁵¹. Σημαντική οικονομική και στρατιωτική βοήθεια έφθανε από το Πακιστάν, τη Σαουδική Αραβία, τις ΗΠΑ και την Κίνα. Το κίνημα των *mujahedin* απηύθυνε έκκληση στο λαό να εξαπολύσει πόλεμο κατά των «άθρησκων» ηγετών, να δημιουργήσει μέτωπο εθνικής αντίστασης κατά των ξένων κατακτητών και να υπερασπίσει την προσωπική και φυλετική του τιμή⁵².

⁴⁵ Amnesty International, 1995, 11 – Mayotte, J., 1992, 135, 138.

⁴⁶ Europa Publications Limited, 1996, 54.

⁴⁷ Europa Publications Limited, 1996, 54.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Europa Publications Limited, 1996, 54-55.

⁵⁰ Rubin, B. 1/1992, 2.

⁵¹ Europa Publications Limited, 1996, 55.

⁵² Rubin, B., 1/1992, 2.

Τον Μάιο του 1986 ο Najibullah διορίστηκε γενικός γραμματέας του Λαϊκού Δημοκρατικού Κόμματος του Αφγανιστάν στη θέση του Β. Καρμαλ και το Νοέμβριο εξελέγη πρόεδρος της χώρας, οπότε και υιοθετήθηκε νέο Σύνταγμα⁵³. Μερικούς από τους νεωτερισμούς του Συντάγματος ήταν η υιοθέτηση πολυκομματικού πολιτικού συστήματος, η αναγνώριση της ελευθερίας της έκφρασης και η υιοθέτηση Ισλαμικού νομικού συστήματος όπου προεδρεύει ανεξάρτητος δικαστής. Όλα όμως αυτά τα μέτρα αποδυναμώθηκαν από τις διευρυμένες εξουσίες του προέδρου, που έθεσε τον στρατιωτικό και αστυνομικό μηχανισμό υπό τον αποκλειστικό έλεγχο του Κόμματος της Πατρίδας, στο οποίο μετονομάστηκε το Λαϊκό Δημοκρατικό Κόμμα του Αφγανιστάν το 1988⁵⁴.

Μετά την από 14.4.1988 τετραμερή συμφωνία Αφγανιστάν, Πακιστάν, ΕΣΣΔ και ΗΠΑ οι σοβιετικές δυνάμεις άρχισαν να αποχωρούν από τη χώρα περί τα μέσα του 1988. Η αποχώρηση ολοκληρώθηκε το 1989⁵⁵. Όμως δεν σταμάτησε η υποστήριξη και η βοήθεια σε όπλα και στα δύο μέρη και συνεχίστηκαν βίαιες συγκρούσεις (οι ΗΠΑ και το Πακιστάν υποστήριζαν τους *mujahedin* και η ΕΣΣΔ το ισχύον καθεστώς)⁵⁶. Μετά από πίεση που δέχθηκαν από τις ΗΠΑ, το Πακιστάν και τη Σουηδική Αραβία, οι Σουνιτικές ομάδες εξέλεξαν το 1989, και ενώ αποχωρούσαν τα τελευταία σοβιετικά στρατεύματα⁵⁷, σε Συνέλευση (*shura*) που έγινε στο Πακιστάν Μεταβατική Κυβέρνηση Εξορίας. Με τη βοήθεια της Κεντρικής Υπηρεσίας Πληροφοριών των ΗΠΑ (CIA) και της Μυστικής Υπηρεσίας των Ενόπλων Δυνάμεων του Πακιστάν και περί τα τέλη του 1990 οι *mujahedin* εξαπέλυσαν νέες στρατιωτικές επιθέσεις. Καθώς συνεχιζόταν ο εμφύλιος πόλεμος, κυριαρχούσαν οι εθνοτικές διαμάχες τόσο στο στρατό όσο και στις ομάδες των *mujahedin*, μεταξύ της πλειοψηφίας των *mujahedin* και των μειοψηφουσών μειονοτικών ομάδων, όπως είναι οι Ουζμπέκοι και οι Τατζέκοι. Την 16^η Απριλίου 1992 ο πρόεδρος Najibullah αναγκάστηκε να παραιτηθεί μετά την κατάληψη, από δυνάμεις της Ισλαμικής Κοινωνίας, του πλέον μετριοπαθούς Ισλαμικού κόμματος του οποίου τα μέλη είναι στην πλειοψηφία τους Τατζέκοι⁵⁸, της σημαντικής από στρατηγική άποψη αεροπορικής βάσης Bagram και της γειτονικής πόλης Charikar.

2.2.3. Η εγκαθίδρυση της Κυβέρνησης των Mujahedin και η Νέα Φάση του Εμφυλίου Πολέμου (1992 έως 1994) : Μετά την πτώση του προέδρου Najibullah, τέσσερις ένοπλες ομάδες, διαφορετικών εθνοτικών χαρακτηριστικών που απολάμβαναν υποστήριξης από το εξωτερικό μάχονταν για την εξουσία στην Καμπούλ. Ο ηγέτης του πλέον ανίσχυρου πολιτικά κόμματος, ο Sebghatullah Mojaddedi, ένας συντηρητικός και παραδοσιακός θρησκευτικός αρχηγός, εκλέχθηκε πρόεδρος⁵⁹. Την 28^η Ιουνίου 1992 ο Mojaddedi παρέδωσε την εξουσία στο αποκαλούμενο Συμβούλιο Ηγετών, που αμέσως πρόσφερε στον Β. Rabbani την προεδρία της χώρας και την παράλληλη ευθύνη για τη λειτουργία του Μεταβατικού Συμβουλίου των Υπουργών για τέσσερις μήνες⁶⁰. Μετά την αποκαλούμενη συμφωνία του Ισλαμαμπάντ τον Μάρτιο του 1993, η εξουσία της χώρας ανατέθηκε στον πρόεδρο Β. Rabbani του κόμματος «Ισλαμική Κοινωνία». Πρωθυπουργός διορίστηκε ο G. Hikmatyar, ηγέτης του Ισλαμικού Κόμματος⁶¹.

⁵³ Europa Publications Limited, 1996, 55.

⁵⁴ Rubin, B., 1/1992, 2.

⁵⁵ Palmer, R. & Colton, J., 1008.

⁵⁶ Europa Publications Limited, 1996, 56.

⁵⁷ Rubin, B., 1/1992, 3.

⁵⁸ Europa Publications Limited, 1996, 56.

⁵⁹ Rubin, B., 1/1992, 3.

⁶⁰ Europa Publication Limited, 1996, 56.

⁶¹ Thomsen, T. & Winding S., 9.11.1993, 3.

Έντονες μάχες ξέσπασαν την 1^η Ιανουαρίου 1994, όταν ο Πρωθυπουργός G. Hikmatyar, σε μια νέα πολιτική συμμαχία με τον Ουζμπέκο Στρατηγό Dostum (που ηγείτο το δικού του Εθνικού Ισλαμικού Κινήματος στο Βόρειο Αφγανιστάν) αποπειράθηκε να ανατρέψει τον Πρόεδρο της χώρας από την εξουσία⁶². Στο μεταξύ εντάθηκε η μάχη για τον έλεγχο του εδάφους και της πολιτικής εξουσίας στο Αφγανιστάν μεταξύ του κόμματος της «Ισλαμικής Κοινωνίας» του οποίου ηγέτες ήσαν ο πρόεδρος B. Rabbani και ο στρατιωτικός διοικητής Massoud, και της συμμαχίας των Dostum και G. Hikmatyar γνωστής ως Ανωτάτου Συντονιστικού Συμβουλίου, με την υποστήριξη του Κόμματος της Ενότητας⁶³.

Στο μεταξύ συνεχίζονταν οι προσπάθειες των Ηνωμένων Εθνών για εφαρμογή της λύσης μιας κυβέρνησης συνασπισμού αποδεκτής από διάφορες ομάδες. Τέλη Φεβρουαρίου 1994 η ειρηνευτική αποστολή των Ηνωμένων Εθνών, της οποίας την ευθύνη έφερε ο πρώην Υπουργός Εξωτερικών της Τυνησίας, Mahmoud Mestiri οριστικοποίησε την πρόταση για μεταβίβαση της εξουσίας σε μεταβατική κυβέρνηση συνασπισμού. Όμως, το σχέδιο αυτό ανεστάλη λόγω της έλλειψης πολιτικής βούλησης των σημαντικών δυνάμεων της χώρας και των πολιτικών εξελίξεων, ειδικότερα λόγω της εμφάνισης μιας νέας πολιτικής ομάδας, των *Taliban*⁶⁴. Η θητεία του προέδρου της χώρας B. Rabbani έληξε την 28^η Οκτωβρίου 1994, αλλά παρέμεινε πρόεδρος της χώρας ενόσω εκκρεμούσε η έκβαση της διαπραγματευτικής διαδικασίας που πραγματοποιείτο υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών⁶⁵.

3. Η ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΩΝ TALIBAN ΚΑΙ Η ΑΝΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

Μετά από 20 χρόνια πολέμου κατά της πρώην κομμουνιστικής κυβέρνησης της Καμπούλ οι *Talibans* αναδύθηκαν ως ηγετική δύναμη στο Αφγανιστάν⁶⁶. Ενώ μερικοί Αφغانοί εθνικιστές αντιμετώπισαν τους *Talibans* που εμπνέονται από τον Ισλαμισμό ως σωτήρες του Αφγανικού πολιτισμού και της κυριαρχίας του Αφγανιστάν, σωρεία εκθέσεων οργανισμών ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπιστώνουν σοβαρές παραβιάσεις, ειδικά των δικαιωμάτων των γυναικών, προκαλούν έντονη ανησυχία⁶⁷. Ακολουθεί σύντομη ιστορία του κινήματος των *Talibans* και ιδιαίτερα η πορεία τους από την αφάνεια της πολιτικής ζωής της χώρας στην σημερινή θέση τους στην εξουσία.

Το Κίνημα των *Talibans* («οι Ικέτες»), ιδρύθηκε το 1994 από μια ομάδα αποφοίτων Πακιστανικών Ισλαμικών Κολεγίων (Madrassas) που βρίσκονταν στα σύνορα με το Αφγανιστάν και λειτουργούσαν υπό την αιγίδα του φονταμενταλιστή Jamiat-e-Ulema. Είναι κυρίως *Pashtuns* από το Κανταχάρ του Νοτίου Αφγανιστάν. Ηγέτης τους είναι ένας mullah (θρησκευτικός αρχηγός σε επίπεδο χωριού), ο Mohammad Omar⁶⁸. Διακηρύσσουν την «Ισλαμική Επανάσταση» στο Αφγανιστάν και ότι η ενότητα της χώρας πρέπει να αποκατασταθεί με την υιοθέτηση του Ισλαμικού νόμου (*sharia*) και χωρίς τους mujahedin⁶⁹. Οι αγωνιστικές τους ομάδες αποτελούνται από πρώην βετεράνους του πολέμου κατά των Σοβιετικών δυνάμεων. Με την ενθάρρυνση των Αφγανών, που εχθρεύονται τους τοπικούς πολεμοχαρείς στρατιωτικούς, οι *Talibans* παρότρυναν ένοπλους άντρες να λιποκτακτίσουν από τις ομάδες που ανήκαν και να προσχωρήσουν στο κίνημά τους. Κέρδισαν,

⁶² Διεθνής Αμνηστία, 11.4.1994.

⁶³ Rubin, B. 2/1996, 31.

⁶⁴ Rubin, B., 1996, 31

⁶⁵ Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, 2/1996.

⁶⁶ US Institute of Peace, 12/1998.

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ The Economist, 5.10.1996, 19.

⁶⁹ Swiss Committee for the Support of the Afghan People, 2/1995, 8.

τουλάχιστον μέχρι ενός σημείου, την υποστήριξη του άμαχου πληθυσμού που είχε κουραστεί από την εθνική διαμάχη που μαινόταν στην χώρα από το 1992⁷⁰.

Το Νοέμβριο του 1994 οι *Talibans* κατέλαβαν την πόλη Κανταχάρ στο Νότιο Αφγανιστάν από τους mujahedin και μετακινήθηκαν βόρειο ανατολικά στις επαρχίες Helmand, Khost και Wardak. Η σημαντικότερη νίκη τους ήταν η κατάληψη στις 14.2.1995 της έδρας του G. Hikmatyar, ηγέτη του Ισλαμικού Κόμματος, στην πόλη Charasyab νότια της Καμπούλ⁷¹. Στις αρχές Μαρτίου 1995, οι δυνάμεις των *Talibans* προέλασαν στην περιοχή Karte Seh στην δυτική Καμπούλ και αφόπλισαν τους αντάρτες του Κόμματος της Ενότητας, που ήλεγχαν την περιοχή: η παρουσία των *Talibans* τους έφερε αντιμέτωπους με τις κυβερνητικές δυνάμεις του B. Rabbani. Ο στρατιωτικός διοικητής Massoud ηγήθηκε στις 10.3.1995 στο Karte She των κυβερνητικών δυνάμεων και εκμεταλλεύθηκε την ισχύ του πυροβολικού, τη συμβολή των αλεξιπτωτιστών, και των ελικοφόρων όλων. Τελικά ο αγώνας εξελίχθηκε σε σώμα με σώμα μάχη. Οι *Talibans* εκδιώχθηκαν από την περιοχή οπισθοχωρώντας στο Charasyab και στη συνέχεια νοτιότερα στο Maidan Shahg. Συνεχίστηκαν οι σκληρές μάχες μεταξύ της κυβέρνησης και των *Talibans* για τον έλεγχο της πόλης, με σημαντικές απώλειες άμαχου πληθυσμού⁷². Τον Φεβρουάριο του 1995 οι *Talibans* απέκτησαν τον έλεγχο σε εννέα από τις τριάντα επαρχίες του Αφγανιστάν⁷³.

Στις 5.9.1995 οι *Talibans* κατέλαβαν την πόλη Herat από τις κυβερνητικές δυνάμεις του κυβερνήτη Ismael Khan που ήταν σύμμαχος της κυβέρνησης του Προέδρου B. Rabbani⁷⁴. Αφού προειδοποίησαν και κάλεσαν τους διπλωμάτες, τα μέλη των ανθρωπιστικών οργανώσεων και όλους τους ξένους να αναχωρήσουν από την Καμπούλ έως την 15.9.1995, στις 20.10.1995 απείλησαν να βομβαρδίσουν την πόλη, εάν οι δυνάμεις του Προέδρου B. Rabbani δεν παραδίδονταν εντός τεσσάρων ημερών. Καθώς ο G. Hikmatyar, ηγέτης του Ισλαμικού Κόμματος ήταν πρωθυπουργός δυνάμει συμφωνίας ειρήνης με τον πρόεδρο B. Rabbani, ξέσπασαν μάχες στην Καμπούλ και η πόλη αποτέλεσε στόχο αδιάκριτων βομβαρδισμών σε καθημερινή σχεδόν βάση με αποτέλεσμα το θάνατο αναρίθμητων αμάχων. Τον Ιούνιο του 1996 αυξήθηκαν κατακόρυφα οι θανατηφόρες επιθέσεις με πυραύλους εναντίον της Καμπούλ. Την 11.9.1996 οι *Talibans* κατέλαβαν την πόλη Τζαλαμαμπάντ, την ανατολικότερη πόλη της χώρας που συνορεύει με το Πακιστάν και στις 27.9.1996 την Καμπούλ. Η πρώτη τους πράξη ήταν να εκτελέσουν και να κρεμάσουν δημόσια τον πρώην πρόεδρο M. Najibullah, που από την πτώση της φιλοσοβιετικής κυβέρνησης τον Απρίλιο του 1992 είχε αναζητήσει καταφύγιο σε κτίριο των Ηνωμένων Εθνών⁷⁵.

Η κατάληψη της Καμπούλ από τους *Talibans* την 26.9.1996 γρήγορα δραστηριοποίησε και συνένωσε τις πολιτικές δυνάμεις εντός του Αφγανιστάν αλλά και στην ευρύτερη περιοχή⁷⁶. Οι δυνάμεις που δεν περιλάμβαναν μέλη της φυλής *Pashtun*, συμάχησαν πάλι όπως είχαν κάνει με τη Βόρεια Συμμαχία το 1992. Αυτή τη φορά όμως, μετά την ήττα του Τατζέκου στρατιωτικού διοικητή Massoud, η Συμμαχία βρισκόταν υπό την ηγεσία του Ουζμπέκου στρατηγού Dostum⁷⁷. Η χώρα κατακερματίστηκε σε περιοχές που ελέγχονταν από *Pashtuns* και σε άλλες που ελέγχονταν από ομάδες άλλων φυλετικών ομάδων. Οι *Talibans* είχαν αποκτήσει τον έλεγχο όλων περιοχών της φυλής *Pashtun* (όπως επίσης και την πόλη Herat και την Καμπούλ), ενώ οι ομάδες στις οποίες δεν συμμετείχαν οι *Pashtun* έλεγχαν τις περιοχές που συνορεύουν με τις δημοκρατίες της Κεντρικής

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Amnesty International, 11/1996, 3.

⁷² Ibid.

⁷³ The Economist, 10/1996, 20.

⁷⁴ Rubin, B., 1996, 27.

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ Rubin, B., 1996, 1.

⁷⁷ Far Eastern Economic Review, 10.10.1996.

Ασίας, των οποίων οι πληθυσμοί δεν ανήκουν στην φυλή των Pahstun, όπως είναι οι Τατζέκοι και οι Ουζμπέκοι⁷⁸.

Τα κυριότερα θέατρα των στρατιωτικών μαχών ήσαν περιοχές που βρίσκονται βόρεια της Καμπούλ, έως το φυλάκιο του Salang και στη βορειοδυτική γωνία της χώρας, κοντά στο Qal-e-Naw. Βόρεια της Καμπούλ, οι δυνάμεις της ηττηθείσας κυβέρνησης απωθήθηκαν στις πόλεις Charikar & Jebul Siraj και η πρώτη γραμμή τους έφθασε στο χωριό Gulbahar στους τόμιο της Κοιλιάδας Pankshir, το κρησφύγετο του στρατιωτικού διοικητή Massoud. Την εβδομάδα της 14^{ης} Οκτωβρίου 1996 οι δυνάμεις του στρατηγού Dostum συνενώθηκαν με αυτές της πρώτης γραμμής του Massoud και εξαπέλυσαν αντεπίθεση στους *Talibans* κατευθυνόμενες προς την Καμπούλ. Τελικά οι *Talibans* έχασαν στην στρατηγικά σημαντική αεροπορική βάση του Bagram⁷⁹. Ένα δεύτερο πολεμικό μέτωπο άνοιξε στα βόρεια – δυτικά όπου οι *Talibans* έλεγχαν εδάφη που συνορεύουν με περιοχή που ελέγχει ο στρατηγός Dostum⁸⁰.

Στις αρχές του 1997 η πόλη Charikar και η αεροπορική βάση του Bagram που βρίσκονται βόρεια της Καμπούλ ανακαταλήφθηκαν από τους *Talibans*⁸¹. Οι αντάρτες των *Talibans* ανέφεραν ότι απώθησαν βορειότερα τις δυνάμεις του στρατιωτικού διοικητή Massoud, και κατέλαβαν τρεις περιοχές στην Επαρχία Karisa, απωθώντας τις προς το Πέρασμα του Salang και σε βάθος 20 χιλιομέτρων του τούνελ που κατασκεύασαν οι Σοβιετικοί και οδηγεί μέσω του όρους Hindu Kush στις επαρχίες που ελέγχει ο στρατηγός Dostum⁸². Η αντιπολίτευση παρέδωσε σημαντικά εδάφη αμαχητί⁸³. Τον Μάιο όμως του 1997 οι *Talibans* απωθήθηκαν από τις δυνάμεις του στρατιωτικού διοικητή Massoud εκτός της πόλης Jebul Siraj, που είναι στρατηγικής σημασίας και βρίσκεται βόρεια της Καμπούλ⁸⁴.

Τέλη του 1996 και αρχές του 1997 εντάθηκαν στο βόρειο – δυτικό Αφγανιστάν οι μάχες μεταξύ των *Talibans* και της Βόρειας Συμμαχίας καθώς οι *Talibans* εξαπέλυσαν επίθεση από την πόλη Herat που είχαν ήδη καταλάβει το Σεπτέμβριο του 1995⁸⁵. Οι *Talibans* αναγκάστηκαν να υποχωρήσουν αλλά διατήρησαν τις θέσεις τους στα όρια της πόλης. Διαφεύγοντας τις έντονες μάχες στην επαρχία Badghis περίπου 50.000 άνθρωποι έφθασαν στις πόλεις Herat και Qal' e-e Naw, που ελέγχονται από τους *Talibans*. Οι περισσότεροι προέρχονται από την περιοχή Morghab της επαρχίας Badghis και «σχεδόν όλοι» είναι *Pashtuns*⁸⁶. Στο απόγειο αυτής της πληθυσμιακής μετακίνησης, περί τα τέλη του Ιανουαρίου 1997, το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για το Συντονισμό της Ανθρωπιστικής Βοήθειας στο Αφγανιστάν δήλωσε ότι στην περιοχή Sang-I-Atash στη βορειοδυτική επαρχία Badghis πέθαιναν καθημερινά περίπου τέσσερα παιδιά λόγω του κρύου και της πείνας⁸⁷.

Στο κεντρικό Αφγανιστάν, οι εκθέσεις αναφέρουν ότι οι *Talibans* κατέλαβαν τις περιοχές Shekali & Sorghi Parsa της επαρχίας Parwan που κατοικούνται στην πλειοψηφία τους από *Hazaras*⁸⁸. Το Μάιο του 1997 οι *Talibans* κατέλαβαν το Πέρασμα Shiber στο κεντρικό Αφγανιστάν,

⁷⁸ Rubin, B., 12/1996, 1.

⁷⁹ The Guardian, 22.10.1996 – International Herald Tribune, 25.10.1996.

⁸⁰ Amnesty International, 11/1996, 4.

⁸¹ Reuters, 17.1.1997.

⁸² International Herald Tribune, 24.1.1997.

⁸³ International Herald Tribune, 28.1.1997.

⁸⁴ International Herald Tribune 31.5/1.6.1997.

⁸⁵ International Herald Tribune, 28.1.1997.

⁸⁶ Reuters, 15.11.1996.

⁸⁷ International Herald Tribune, 28.1.1997.

⁸⁸ Reuters, 2.2.1997.

που οδηγεί στην πόλη Bamyan που ελέγχει η αντιπολίτευση και αποτελεί στρατηγική αρτηρία για το βορρά. Εκπρόσωπος της αντιπολίτευσης διέψευσε την πληροφορία⁸⁹.

Στα βόρεια οι κάτοικοι της πρωτεύουσας του Βορείου Αφγανιστάν, της Mazar-I Sharif που ελέγχει ο στρατηγός Dostum απειλήθηκαν τον Ιανουάριο του 1997, όταν οι *Talibans* εξαπέλυσαν επίθεση βόρεια της Καμπούλ, αλλά τρεις μήνες αργότερα η άμυνα της πόλης δεν είχε καταρρεύσει. Δυνάμεις πιστές στο στρατηγό Dostum κατέστρεψαν τμήματα του αυτοκινητοδρόμου του Salang (τη σήραγγα του Salang βόρεια της Καμπούλ, σε μήκος τριών χιλιομέτρων, που αποτελεί την κύρια οδική αρτηρία για τις βόρειες επαρχίες και την Κεντρική Ασία) εμποδίζοντας την άμεση πρόσβαση βόρεια της Καμπούλ και οι σύμμαχοί του Σίιτες Μουσουλμάνοι απέτρεψαν τους *Talibans* να καταλάβουν και να ελέγξουν τον στρατηγικής σημασίας οδικό κόμβο⁹⁰. Η πόλη Mazar-I Sharif αποτέλεσε το σύμβολο περιφρόνησης του κινήματος των *Talibans*. Ο εκπρόσωπος του στρατηγού Dostum, Mohammed Yousif φέρεται να δήλωσε ότι «η ομάδα του στρατηγού ήταν το τελευταίο καταφύγιο των Αφγανών διανοουμένων, που ανά εκατοντάδες διέφευγαν από την Καμπούλ, όταν η πόλη καταλήφθηκε από τους *Talibans* το Σεπτέμβριο του 1996»⁹¹. Σε αντίθεση με ό,τι επικρατεί στις περιοχές που ελέγχουν οι *Talibans* οι γυναίκες είναι ελεύθερες, δεν υποχρεούνται να καλύπτουν το πρόσωπό τους και μπορούν να συναντιούνται με άντρες στην δουλειά και στα σχολεία. Στην πόλη εδρεύουν ξένες διπλωματικές αποστολές και επιτρέπονται το αλκοόλ, οι κινηματογραφικές ταινίες, η μουσική, ζωντανά θεάματα, ακόμα και τα στοιχήματα⁹².

Όμως, περί τα τέλη Μαΐου 1997, η κατάσταση άλλαξε καθώς η εύθραυστη συμμαχία του στρατηγού Dostum με τις πρώην κυβερνητικές δυνάμεις του Προέδρου B. Rabbani, του Ισλαμικού Κόμματος του G. Hikmatyar και κυρίως του σιιτικού Κόμματος της Ενότητας διασπάστηκαν μετά την απόσχιση στις 19.5.1997 του ανώτατου διοικητή του στρατηγού Dostum, του Malik. Στις 24.5.1997 η πόλη Mazar-I Sharif καταλήφθηκε από αντάρτες πιστούς στο διοικητή Malik και ετέθη υπό τον πλήρη έλεγχο των Ουζμπέκων ανταρτών, που πριν από μια βδομάδα ήσαν μέλη της βόρειας συμμαχίας που πολεμούσε κατά των *Talibans*. Ανακοινώθηκε ότι οι πόλεις Kunduz, Baghlan & Samangan ελέγχονταν από τους *Talibans*. Ο στρατηγός Dostum διέφυγε στην Τουρκία⁹³. Μια μέρα μετά την κατάληψη της πόλης από τους νέους τους συμμάχους οι *Talibans* συγκέντρωσαν 2500 από τους στρατιώτες του στην πόλη Mazar-i Sharif. Αναφέρεται ότι ο στρατός του στρατηγού Dostum, που εκτιμάται ότι απαριθμεί 40.000 έως 60.000 στρατιώτες ενσωματώθηκε στις δυνάμεις *Talibans*⁹⁴.

Την 28^η Μαΐου 1997 και έπειτα από 18ώρη μάχη που προκάλεσε 100 νεκρούς σηματοδοτείται το τέλος του ελέγχου του βορείου Αφγανιστάν από τους *Talibans* που ηττήθηκαν στην πόλη Mazar-i Sharif από Ουζμπέκους στρατιώτες, πρώην συμμάχους τους⁹⁵. Ταυτόχρονα, συνεχιζόταν η αντίσταση του στρατηγού Massoud στα βόρειο-ανατολικά. Την 25^η Μαΐου 1997 ο στρατηγός δέχθηκε ξαφνική επίθεση από τους *Talibans* μετά την αυτομόληση ενός ανώτατου αξιωματικού του, του διοικητή Bashir Salangi στους *Talibans*. Ο διοικητής Bashir Salangi επέτρεψε στα στρατεύματά του να κατευθυνθούν προς τα ορεινά. Ο Massoud που πολεμά με έδρα το βορειοανατολικό κρησφύγετό του στις επαρχίες Takhar και Badakahan μετακίνησε αυθημερόν ενισχύσεις στην περιοχή⁹⁶.

⁸⁹ Voice of America, 20.5.1997.

⁹⁰ International Herald Tribune, 9.5.1997.

⁹¹ Ibid.

⁹² Ibid.

⁹³ Reuters, 15.5.1997.

⁹⁴ International Herald Tribune, 26.5.1997.

⁹⁵ International Herald Tribune, 26.5.1997.

⁹⁶ The Washington Post, 26.5.1997.

Τον Ιούνιο του 1997 οι *Talibans* έλεγχαν αποτελεσματικά τα δύο τρίτα της χώρας⁹⁷. Σε εθνικό επίπεδο δημιούργησαν ένα μεταβατικό εξαμελές Συμβούλιο καθώς και Συμβούλιο Υπουργών⁹⁸. Στις πόλεις που ήλεγχαν ίδρυσαν Συνελεύσεις (*Shura*): σ' αυτές συμμετείχαν ανώτατα στελέχη τους στην περιοχή και μερικοί πρώην αντίπαλοί τους με τους οποίους κατέληξαν σε συμφωνία καθώς και θρησκευτικές ή φυλετικές φυσιολογικές που μπορούσαν να διασφαλίσουν την ενότητά τους. Κάθε Συνέλευση ψηφίζει νομοθεσία και συλλέγει σε τοπικό επίπεδο τους φόρους.⁹⁹ Σύμφωνα με τον Ειδικό Απεσταλμένο της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ για το Αφγανιστάν λειτουργούν τμήματα κάποιων υπουργείων σε κάθε επαρχία, αλλά η εφαρμογή της πολιτικής χαρακτηρίζεται γενικότερα από ασυνέπεια αφού δεν υπάρχει αποτελεσματική διοικητική δομή¹⁰⁰. Παρά το γεγονός ότι οι *Talibans* ελέγχουν το 90% του εδάφους του Αφγανιστάν, μόνον το Πακιστάν, η Σαουδική Αραβία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα αναγνωρίζουν τους *Talibans* ως νόμιμη κυβέρνηση της χώρας¹⁰¹.

Οι *Talibans* ερμηνεύουν στενά τον Ισλαμικό Νόμο η δε εφαρμογή του επιβλέπεται από το «Τμήμα Προαγωγής της Ηθικής και Πρόληψης των Αμαρτιών» ή από τη «θρησκευτική αστυνομία»¹⁰². Σύμφωνα με τα διατάγματα των *Talibans* απαγορεύεται η εργασία των γυναικών καθώς και η έξοδός τους από το σπίτι χωρίς τη συνοδεία αντρών, απαγορεύεται η εκπαίδευση των κοριτσιών, διατάσσονται οι άντρες να «μεγαλώνουν γένια» και να προσεύχονται πέντε φορές ημερησίως¹⁰³. Επίσης απαγορεύεται η μουσική, η φωτογραφία, και τα παιχνίδια των παιδιών, όπως ο ιπτάμενος δίσκος. Στις πόλεις που ελέγχουν οι *Talibans* οι Συνελεύσεις λειτουργούν και ως κατήγοροι και ως δικαστήριο. Από τις αναφορές του τύπου και τις εκθέσεις των οργανώσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων προκύπτει ότι τα διατάγματα των *Talibans* δεν εφαρμόζονται ομοιόμορφα σε όλη τη χώρα. Επιβάλλονται αυστηρές τιμωρίες μεταξύ δε αυτών η ποινή του ραβδισμού και της εκτέλεσης¹⁰⁴. Ο Ειδικός Απεσταλμένος του ΟΗΕ για το Αφγανιστάν υπογράμμισε επίσης ότι η θρησκευτική αστυνομία έχει την εξουσία να εφαρμόζει την τιμωρία των ραβδισμών στους παραβάτες του Ισλαμικού Νόμου χωρίς προηγούμενη δικαστική απόφαση και να διενεργεί κατ' οίκον έρευνες για απαγορευμένα αντικείμενα¹⁰⁵.

4. ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ (ΙΟΥΝΙΟΣ 1997 – ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1999)

Το κίνημα των *Talibans* ενίσχυσε τις θέσεις τους στο βόρειο Αφγανιστάν με κάθε μέσο. Έτσι σταθεροποίησε τη θέση του ως η πλέον δυνατή ομάδα της χώρας¹⁰⁶. Περί τα τέλη του 1998 είχαν τις δυνάμεις να νικήσουν δύο από τις τρεις κυριότερες παραστρατιωτικές ομάδες που τους πολεμούσαν και απέκτησαν περισσότερα εδάφη καθώς και πόρους, μεταξύ των οποίων και σημαντικά συνοριακά σημεία εισόδου στη χώρα¹⁰⁷. Όμως, μετά τις νίκες των *Talibans* οι ΗΠΑ εξαπέλυσαν επίθεση σε κρησφύγετό τους στο Αφγανιστάν που φέρεται ότι χρησιμοποιούνται ως τόπος διαμονής από το Σαουδάραβα διαφωνούντα Osama bin Laden, τον οποίο η κυβέρνηση των ΗΠΑ κα-

⁹⁷ International Herald Tribune, 2.6.1997.

⁹⁸ Europa Publication Limited, 1996, 72.

⁹⁹ The Economist, 5.10.1996, 19-21.

¹⁰⁰ United Nations, 2/1997.

¹⁰¹ US Institute of Peace, 10/1998, 3.

¹⁰² Reuters, 10.5.1997.

¹⁰³ Amnesty International, 6/1997.

¹⁰⁴ Amnesty International, 11/1996, 4 – Far Eastern Economic Review, 17.10.1996 – The Times, 5.10.1996.

¹⁰⁵ United Nations, 2/1997.

¹⁰⁶ BBC, 2.1.1999

¹⁰⁷ Ibid.

τηγορεί για συμμετοχή στο βομβαρδισμό των Αμερικάνικων Πρεσβειών στην Ανατολική Αφρική την 7^η Αυγούστου 1998¹⁰⁸.

Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις που εξαπέλυσαν οι *Talibans* για να καταλάβουν τις πόλεις Mazar-i Sharif και Bamiyan κατέληξαν σε σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που επηρέασαν αρνητικά την βελτίωση της διεθνούς εικόνας του κινήματος¹⁰⁹. Επίσης από τον Αύγουστο του 1998 και η δολοφονία από τους *Talibans* κατά την κατάληψη της πόλης Mazar-I Sharif οκτώ Ιρανών διπλωματών και ενός δημοσιογράφου οδήγησε σε ένταση τις σχέσεις τους με το γειτονικό Ιράν¹¹⁰. Στην συνέχεια αναφέρονται περιληπτικά τα γεγονότα που οδήγησαν τους *Talibans* σε αυτή την κρίσιμη περίοδο της εξουσίας τους.

Ο περιφερειακός χαρακτήρας της σύγκρουσης στο Αφγανιστάν έχει κατ' επανάληψη τονιστεί στο παρελθόν. Στις αρχές Ιουνίου 1997 οι *Talibans* αποφάσισαν να απαγορεύσουν τη λειτουργία της Ιρανικής Πρεσβείας στην Καμπούλ, επειδή υποπτεύονταν την Ιρανική υποστήριξη στους εσωτερικούς τους αντιπάλους της Συμμαχίας του Βορρά. Αναφέρεται ότι κατ' επανάληψη ενισχύθηκε η συμμαχία του Βορρά με την συμμετοχή των δυνάμεων του G. Hikmatyar και του Κόμματος Mahaz-i-Melli-i, του οποίου ηγείται ο Pir Sayed Ahmad Gailani¹¹¹. Αυτή η νέα συμμαχία υπερέβη τα όρια του Ανωτάτου Συμβουλίου Άμυνας του Αφγανιστάν και έγινε γνωστή ως Ενωμένο Ισλαμικό Μέτωπο για την Σωτηρία του Αφγανιστάν. Παρά τη άφιξη χιλιάδων ενισχύσεων από στρατόπεδα εκπαίδευσης στο Πακιστάν, οι *Talibans* υπέστησαν στρατιωτικές πανωλεθρίες στο βόρειο Αφγανιστάν και περί τα τέλη του Ιουνίου του 1997 οι δυνάμεις του Ενωμένου Μετώπου μάχονταν για την Καμπούλ, έχοντας ήδη καταλάβει την πόλη Charikar και την αεροπορική βάση Bagram¹¹². Τον ίδιο μήνα το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ ζήτησε την παύση του πυρός και το τέλος όλων των ξένων παρεμβάσεων στο Αφγανιστάν¹¹³.

Αναφέρεται ότι περί τα μέσα Αυγούστου 1997 το Ενωμένο Μέτωπο διόρισε νέα Κυβέρνηση που έδρευε στην πόλη Mazar-I- Sharif και Πρόεδρο της χώρας τον B. Rabbani. Ο πρώην πρωθυπουργός G. Hikmatyar που μαχόταν κατά των *Talibans* αρνήθηκε να αναγνωρίσει τη νέα κυβέρνηση. Όμως, λίγες μέρες μετά το διορισμό τους επτά μέλη της νέας κυβέρνησης, μεταξύ των οποίων και ο πρωθυπουργός Ghafurzai σκοτώθηκαν σε αεροπορικό δυστύχημα. Έκτοτε το Ενωμένο Μέτωπο δεν κατέληξε σε συμφωνία για το πρόσωπο του πρωθυπουργού¹¹⁴.

Τον Σεπτέμβριο του 1997 έπαψε να αποτελεί η Καμπούλ θέατρο μαχών αφού οι *Talibans* εξαπέλυσαν επίθεση για να ανακαταλάβουν την πόλη Mazar-i Sharif. Μετά από σκληρές μάχες οι *Talibans* αναγκάστηκαν να άρουν την πολιορκία και στις αρχές του Οκτωβρίου οπισθοχώρησαν. Αναφέρεται ότι στο μεταξύ, στα μέσα του Σεπτεμβρίου 1997, ο στρατηγός Dostum επέστρεψε από την Τουρκία στην πόλη Mazar-i Sharif και γρήγορα επανεκλέχθηκε από τα μέλη του Ενωμένου Μετώπου Διοικητής των Δυνάμεων της Συμμαχίας και Αντιπρόεδρος της Διοίκησης που μάχεται τους *Talibans*. Όμως, άρχισαν εχθροπραξίες μεταξύ του Dostum και του Malik και αναφέρθηκαν αψιμαχίες μεταξύ των δυνάμεών τους. Η μάχη του Dostum για κυριαρχία τον οδήγησε σε προσέγγιση των *Talibans*, προτείνοντας μεταξύ άλλων την ανταλλαγή αιχμαλώτων πολέμου. Ο Dostum κατηγορήσε επίσης τον Malik για τη σφαγή περίπου 3000 φυλακισμένων *Talibans*¹¹⁵. Περί τα τέλη Νοεμβρίου του 1997 ο Dostum ανέλαβε εκ νέου την ηγεσία του Εθνικού Ισλαμικού Μετώπου, εκτοπίζοντας το Malik. Τους επόμενους έξη μήνες, μετά την κατάληψη της πόλης Mazar-i

¹⁰⁸ The Washington Post, 22.8.1998.

¹⁰⁹ BBC, 5.11.1998.

¹¹⁰ Rubin, B., 1998, 18.

¹¹¹ Europa Publications, 1998, 321.

¹¹² Ibid.

¹¹³ United Nations, 7/1997.

¹¹⁴ Rubin, B., 1998, 14.

¹¹⁵ Rubin, B., 1998, 25.

Sharif από τους *Talibans* η **Διεθνής Αμνηστία** και άλλοι παρατηρητές απηύθυναν έκκληση για την ανάπτυξη και παρουσία συντονιστικών οργάνων προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ώστε να προληφθούν τα αντίποινα σε εθνικό επίπεδο.

Τέλη Οκτωβρίου 1997 οι *Talibans* αποφάσισαν μονομερώς να μετονομάσουν τη χώρα σε Ισλαμικό Εμιράτο του Αφγανιστάν και να αλλάξουν σημαία : οι ενέργειές τους αυτές καταδικάστηκαν από την συμμαχία της αντιπολίτευσης και όλες τις όμορες χώρες (με εξαίρεση το Πακιστάν). Στις αρχές Δεκεμβρίου 1997 πραγματοποιήθηκε στο Ιράν τριήμερη «διάσκεψη ειρήνης» με τη συμμετοχή όλων των μερών (θρησκευτικών και στρατιωτικών) που εμπλέκονται στην σύγκρουση του Αφγανιστάν¹¹⁶. Στη Διάσκεψη δεν συμμετείχαν οι *Talibans* . Περί τα μέσα Δεκεμβρίου 1997 το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ εξέδωσε ανακοίνωση με την οποία εξέφραζε την ανησυχία του για τις σφαγές αμάχου πληθυσμού και αιχμαλώτων πολέμου από διάφορες ομάδες του Αφγανιστάν¹¹⁷.

Τον Απρίλιο του 1998 υπό την πίεση του Πακιστανού πρωθυπουργού Nawaz Sharif οι *Talibans* συμφώνησαν να διαπραγματευθούν στην Ισλαμαμπάντ με μια αντιπροσωπεία της συμμαχίας των δυνάμεων της αντιπολίτευσης ή με το Ενωμένο Μέτωπο¹¹⁸. Λόγω της επιμονής τους στις διαπραγματεύσεις αυτές συζητήθηκε από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη στην εμφύλια σύγκρουση μέρη η υιοθέτηση του θεσμού των μαθητών του Ισλαμισμού (*ulama*)¹¹⁹. Οι συνομιλίες οδήγησαν σε μια προκαταρκτική συμφωνία για τον καθορισμό της διαδικασίας των διαπραγματεύσεων και για παύση του πυρός. Ο Bill Richardson, ο Μόνιμος Αντιπρόσωπος των ΗΠΑ στον ΟΗΕ επισκέφθηκε το Αφγανιστάν προκειμένου να επιβεβαιώσει την υποστήριξη της διεθνούς κοινότητας για τη συμφωνία που επιτεύχθηκε¹²⁰. Λίγο μετά την αναχώρηση του Αμερικάνου αξιωματούχου, οι συμφωνίες και οι συνομιλίες άρχισαν να ναυαγούν¹²¹.

Ενώ οι *Talibans* απέτυχαν στις δύο πρώτες προσπάθειές τους να ελέγξουν το βορρά, πέτυχαν στη συνέχεια να επιβάλουν μια μακρόχρονη παρουσία στην περιοχή και να κερδίσουν την υποστήριξη των *Pashtuns*. Παρά τις διάσπαρτες επιχειρήσεις, οι γραμμές ελέγχου παρουσίασαν σχετική σταθερότητα μέχρι τη νέα επίθεση που εξαπέλυσαν οι *Talibans* τον Ιούλιο του 1998¹²².

Αναφέρεται ότι το Πακιστάν έπαιξε σημαντικό ρόλο στην υποστήριξη της επίθεσης που εξαπέλυσαν οι *Talibans* τον Ιούλιο του 1998¹²³. Καθώς πλησίασαν στην πόλη Mazar ένα μέλος των διοικητών της αντιπολίτευσης εγκατέλειψε την πόλη συνοδευόμενος από συναγωνιστές του στο Κόμμα της Ισλαμικής Κοινωνίας και λεηλατώντας ακόμα και τα γραφεία του κόμματός τους¹²⁴. Αυτοί οι λιποτάκτες μαζί με τους διοικητές των ανταρτών της φυλής *Pashtun* από την πόλη Balkh αποδεσμεύθηκαν από τον Hikmatyar, συμφώνησαν να προσχωρήσουν στις δυνάμεις των *Talibans* και μετακινήθηκαν πέρα από το Κόμμα της Ενότητας που στάθμευε στην πόλη Qala Zaini. Παγιδευμένες σε αυτή τη θέση, περίπου όλες οι δυνάμεις του Κόμματος της Ενότητας δολοφονήθηκαν (περίπου 3000 άντρες) αφήνοντας πλέον ανοικτό το δρόμο στους *Talibans* για την κατάληψη της πόλης Mazar-i Sharif¹²⁵.

Λίγες βδομάδες πριν την κατάληψη της πόλης Mazar-i Sharif από τους *Talibans* και τη σφαγή των στρατιωτών της αντίπαλης δύναμης το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ στην έκθεσή του που

¹¹⁶ Europa Publications, 1998, 321.

¹¹⁷ United Nations, 12/1997.

¹¹⁸ Reuters, 28.4.1998.

¹¹⁹ Ibid.

¹²⁰ Rubin, B., 1998, 25.

¹²¹ Ibid.

¹²² Rubin, B., 1998, 2.

¹²³ Human Rights Watch, 11/1998, 6.

¹²⁴ The Washington Post, 16.9.1998.

¹²⁵ Ibid.

δημοσιεύθηκε τον Ιούνιο του 1998 προέβλεψε τις συνέπειες της παρέμβασης εξωτερικών δυνάμεων στις εσωτερικές υποθέσεις του Αφγανιστάν¹²⁶. Ενώ στην αρχή ήταν εξαιρετικά δύσκολο να μάθει η διεθνής κοινότητα για τον τρόπο και τις μεθόδους ανάληψης της εξουσίας στο Αφγανιστάν από τους *Talibans*, σήμερα πλέον υπάρχουν πολλές εκθέσεις με ουσιαστικές πληροφορίες για την κατάσταση που επικρατεί στη χώρα. Τις εκθέσεις αυτές έχουν εκδώσει οργανισμοί όπως η οργάνωση ανθρωπίνων δικαιωμάτων Human Rights Watch, η Διεθνής Αμνηστία και πρόσφατα ο Ειδικός Απεσταλμένος του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στα Αφγανιστάν, κύριος Choong-Hyun Paik.

Η χορήγηση καταφυγίου από τους *Talibans* στο Σαουδάραβα διαφωνούντα Osama bin Laden που πιστεύεται ότι έχει αναμειχθεί σε διεθνείς τρομοκρατικές δραστηριότητες, καθώς και οι αεροπορικές επιθέσεις των ΗΠΑ εναντίον του Αφγανιστάν περιέπλεξαν τις σχέσεις της χώρας αυτής με τη διεθνή κοινότητα.

5. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

5.1. ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΛΑΙΣΙΟ

Τον Αύγουστο 1998, και μετά την πολιορκία της πόλης Mazar-i Sharif, της τελευταίας πόλης που βρισκόταν εκτός του ελέγχου των *Talibans*, η πολιτική του κινήματος άρχισε να προσανατολίζεται στη διεθνή αναγνώριση του¹²⁷. Οι μόνες χώρες που αναγνωρίζουν τη νομιμότητα του Ισλαμικού αυτού κινήματος είναι το Πακιστάν, η Σαουδική Αραβία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα¹²⁸. Οι ελπίδες για αναγνώριση δεν διάρκεσαν για πολύ, αφού την 20η Αυγούστου 1998 οι ΗΠΑ εξαπέλυσαν επίθεση με πυραύλους κατά στρατοπέδων στο Αφγανιστάν, που σύμφωνα με τους ισχυρισμούς τους περιλαμβάνουν τρομοκρατικές εγκαταστάσεις ενός κινήματος του οποίου ηγείται ο Σαουδάραβας bin Laden¹²⁹. Η Κυβέρνηση των ΗΠΑ ισχυρίστηκε ότι υπήρξαν αποδείξεις για τη συμμετοχή του bin Laden στην βομβιστική επίθεση κατά των πρεσβειών των ΗΠΑ στην Κένυα και στην Τανζανία την 7^η Αυγούστου 1998¹³⁰. Η παροχή προστασίας στον bin Laden από τους *Talibans* και οι καταγγελίες τους για την αμερικανική επίθεση κατά του Αφγανιστάν διέκοψαν κάθε διάλογο με τις ΗΠΑ με συνέπεια να διακοπεί η πορεία της πολιτικής τους για διπλωματική αναγνώριση¹³¹. Ο πρώην πρόεδρος B. Rabbani μετακόμισε στην πόλη Takhar στα βόρεια της χώρας, και ισχυρίζεται ότι προΐσταται της νόμιμης κυβέρνησης του Αφγανιστάν. Η αντιπροσωπεία της κυβέρνησης αυτής διατηρεί τη θέση του Αφγανιστάν στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ αφού πρώτα το όργανο αυτό του ΟΗΕ αποφάσισε για τα διαπιστευτήρια της αφγανικής αντιπροσωπείας¹³².

Σήμερα στο Αφγανιστάν δεν υπάρχει σύνταγμα, κράτος δικαίου ή ανεξάρτητη δικαστική εξουσία¹³³. Υιοθετήθηκε ένα νέο νομικό σύστημα αλλά όλα τα μέρη συμφωνούν σιωπηρά ότι θα εφαρμόσουν τον Ισλαμικό νόμο ή *Sharia*¹³⁴. Ο έλεγχος των *Talibans* στις σημαντικότερες πόλεις της χώρας επιβάλλει τη στενή ερμηνεία του Ισλάμ¹³⁵. Παρόλα αυτά το Αφγανιστάν εί-

¹²⁶ United Nations, 19.6.1998.

¹²⁷ Rubin, B., 1998, 1.

¹²⁸ BBC, 5.11.1998.

¹²⁹ The Washington Post, 21.8.1998.

¹³⁰ Ibid.

¹³¹ Rubin, B., 1998, 1.

¹³² Έκθεση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ, 1/1998 και 1/1997.

¹³³ CIA World Factbook 1998, 1998 - Έκθεση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ, 1/1998.

¹³⁴ Ibid.

¹³⁵ United Nations, 10/1998.

ναι Συμβαλλόμενο μέρος στα εξής σημαντικά κείμενα του διεθνούς δικαίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων :

- Στη Σύμβαση για την Πρόληψη και την Καταστολή του Εγκλήματος της Γενοκτονίας, από την 22.3.1956,
- Στη Σύμβαση για τα Πολιτικά Δικαιώματα της Γυναίκας, από την 16.11.1966,
- Στη Διεθνή Σύμβαση για την Εξάλειψη κάθε μορφής φυλετικών διακρίσεων από την 6.7.1983,
- Στο Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα, από την 24.1.1983,
- Στο Διεθνές Σύμφωνο Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων, από την 22.1.1983,
- Στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά των Βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, από την 1.4.1987,

Το Αφγανιστάν δεν είναι Συμβαλλόμενο μέρος :

- Στη Σύμβαση για το Καθεστώς των Προσφύγων,
- Στη Σύμβαση για το Καθεστώς των Αιθαγιών,
- Στη Σύμβαση για τη Μείωση της Αιθαγένειας.

Τον Οκτώβριο του 1998 ο Ειδικός Απεσταλμένος της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ επανέλαβε την θέση ότι αν και το Αφγανιστάν έχει υπογράψει εδώ και πολλά χρόνια σημαντικό αριθμό διεθνών συμβάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι *Talibans* αναγνωρίζουν ως ισχυρό μόνον το Ισλαμικό Δίκαιο. Απορρίπτουν του εγκόσμιου νόμου και τη δεσμευτική ισχύ των κανόνων του διεθνούς δικαίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων¹³⁶. Την 4^η Μαρτίου 1997, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ κάλεσε την ηγεσία των *Talibans* να διασφαλίσει να δικαιώματα των γυναικών, όπως το δικαίωμα τους να εργάζονται καθώς και το δικαίωμα των κοριτσιών στην εκπαίδευση και επανέλαβε αυτό το αίτημα το 1998 μετά τη δημοσίευση της σχετικής έκθεσης του Ειδικού Απεσταλμένου για το Αφγανιστάν.¹³⁷

Από το Μάιο του 1992, μετά την κατάληψη της εξουσίας από τους *mujahedin*, ισχύει σε ολόκληρη τη χώρα ο Ισλαμικός Νόμος. Οι νόμοι και οι αποφάσεις που είναι αντίθετοι με τον Ισλαμικό νόμο (*Sharia*) έχουν καταργηθεί. Έτσι, η νομολογία είναι πενιχρή, ο νόμος δεν εφαρμόζεται και η χώρα δεν έχει ομοιόμορφο νομικό σύστημα¹³⁸. Σύμφωνα με την Οργάνωση Human Rights Watch στην πραγματικότητα η χώρα στερείται δικαστικού συστήματος. Οι ηγέτες των ένοπλων ομάδων καταδικάζουν τους φυλακισμένους σε εκτέλεση, θάνατο δια λιθοβολισμού ή μαστιγώματος χωρίς να τους παρέχουν καμία νομική εγγύηση (Ιανουάριος 1999). Η νομολογία εξαρτάται κατ' αρχήν από το δίκαιο των φυλών ή από τις αντιλήψεις περί δικαιοσύνης των τοπικών ηγετών¹³⁹.

Στις περιοχές που ελέγχουν οι *Talibans* εφαρμόζεται αυστηρά ο Ισλαμικός νόμος¹⁴⁰. Οι *Talibans* ίδρυσαν το Υπουργείο Προαγωγής της Ηθικής και Πρόληψης των Αμαρτιών και όσοι παραβιάζουν τους ισλαμικούς κανόνες δικαίου τιμωρούνται, συνήθως με ραβδισμούς από την θρησκευτική αστυνομία¹⁴¹. Ο στρατηγός Dostum είχε νωρίτερα υιοθετήσει μια μορφή διοίκησης στις βόρειες και κεντρικές επαρχίες που βρίσκονταν υπό τον έλεγχό του, στην οποία συμπεριλαμβανόταν και Τελωνιακή Υπηρεσία στα συνοριακά σημεία εισόδου στην χώρα, αλλά

¹³⁶ United Nations, 26.10.1998.

¹³⁷ United Nations, 26.10.1998 & 4.3.1997.

¹³⁸ Swiss Federal Office for Refugees, 2/1996.

¹³⁹ Έκθεση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ, 1/1998.

¹⁴⁰ Ibid.

¹⁴¹ Human Rights Watch, 1/1999 – Amnesty International, 17.8.1998.

ο νόμος και η τάξη σε αυτές τις περιοχές εφαρμόζεται εν γένει από τους τοπικούς στρατιωτικούς διοικητές¹⁴².

5.2. ΣΕΒΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Η οργάνωση Human Rights Watch στην έκθεσή της για την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Αφγανιστάν, που δημοσιεύθηκε τον Ιανουάριο του 1999 καταλήγει:

«Στο Αφγανιστάν η κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων το 1998 ήταν από τις χειρότερες σε παγκόσμιο επίπεδο. Ο πόλεμος μεταξύ δυνάμεων των *Talibans*, ενός υπερσυντηρητικού Ισλαμικού κινήματος που ελέγχει την πρωτεύουσα Καμπούλ από το 1996, και του συνασπισμού των δυνάμεων της αντιπολίτευσης, που είναι γνωστός ως Ενωμένο Μέτωπο, προκαλεί ανείπωτες καταστροφές στις βόρειες περιοχές της χώρας. Μετά από μια αιματηρή επίθεση που ξεκίνησε τον Ιούλιο οι *Talibans* απέκτησαν τον έλεγχο σε όλη σχεδόν την κεντρική και νοτιοανατολική επικράτεια του Αφγανιστάν. Κατά τη διάρκεια των μαχών για την πόλη Mazar-i Sharif οι *Talibans* έσφαξαν άμαχο πληθυσμό που ανήκε κυρίως στην σιιτική μειονότητα των Hazaras. Αναφέρθηκαν επίσης δολοφονίες άμαχου πληθυσμού στην πόλη Bamuyan, την σημαντικότερη πόλη της περιοχής όπου κατοικούν οι Hazaras στο κεντρικό Αφγανιστάν. Οι *Talibans* κατέλαβαν την πόλη το Σεπτέμβριο του 1998. Οι Αφγανοί που ζουν σε άλλες περιοχές που ελέγχουν οι *Talibans* συνεχίζουν να υπομένουν την κατασταλτική πολιτική που εφαρμόζουν, που είναι ιδιαίτερη σκληρή για τις γυναίκες και τις μειονότητες. Αλλά και όσοι ζουν σε περιοχές που ελέγχει η αντιπολίτευση είναι θύματα σοβαρών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στις οποίες συγκαταλέγονται εξωδικαστικές εκτελέσεις, βιασμοί και αυθαίρετες κρατήσεις. Σημαντικός αριθμός άμαχου πληθυσμού και των δύο στρατοπέδων σκοτώθηκε από αεροπορικούς βομβαρδισμούς. Οι πρόσφυγες που διέφυγαν τις μάχες και την καταστολή ανέρχονται στο 1.500.000 έως 2.000.000. Ο αριθμός των εσωτερικών προσφύγων εκτιμάται ότι ανέρχεται σε 1.000.000».

Από την 8.8.1998, μετά την κατάληψη της πόλης Mazar-i Sharif πλήττονται ιδιαίτερα το δικαίωμα στη ζωή, το δικαίωμα στην προσωπική ελευθερία και ασφάλεια, το δικαίωμα προστασίας από τα βασανιστήρια ή τη σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία, το δικαίωμα στην ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας, το δικαίωμα λατρείας και συμμετοχής σε θρησκευτικές τελετές καθώς και τα δικαιώματα των εθνοτικών, θρησκευτικών ή γλωσσικών μειονοτήτων¹⁴³. Στην έκθεσή του που υπέβαλε τον Οκτώβριο του 1998 ο Ειδικός Απεσταλμένος του ΟΗΕ για το Αφγανιστάν αναφέρει ότι κατά την κατάληψη της πόλης Mazar-i Sharif οι Hazaras ήταν η εθνοτική μειονότητα που αποτέλεσε τον κύριο, όχι όμως και τον αποκλειστικό, στόχο των *Talibans*.

Σύμφωνα με στοιχεία της **Διεθνούς Αμνηστίας** χιλιάδες γυναίκες στερούνται του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας. Σύμφωνα με τα διατάγματα των *Talibans* υποχρεούνται να παραμένουν κλεισμένες στα σπίτια τους, απαγορεύεται να εργάζονται ή να εξέρχονται από τα σπίτια τους χωρίς να συνοδεύονται από στενό συγγενή αντρικού φύλου. Στα κορίτσια απαγορεύεται να παρακολουθούν μαθήματα στα σχολεία, εάν δε εξέρχονται από το σπίτι κατά παράβαση των οριζόμενων στα σχετικά διατάγματα των *Talibans* κινδυνεύουν από τις τιμωρίες που επιβάλλουν οι Φρουροί των *Talibans* (η αποκαλούμενη «θρησκευτική αστυνομία»). Πολλές γυναίκες είναι θύματα ξυλοδαρμού στους δρόμους επειδή δεν φορούν την *burqa* (ένδυμα που καλύπτει το πρόσωπο και αφήνει ακάλυπτη μόνον την περιοχή των ματιών) ή επειδή φορούν ρούχα που αφήνουν ακάλυπτους τους αστραγάλους. Σε μερικές περιοχές τα παιδιά είναι θύματα σκληρής τιμωρίας επειδή παίζουν με τα παιχνίδια τους στους δρόμους. Εκατοντάδες

¹⁴² Human Rights Watch, 1/1999.

¹⁴³ United Nations, 10/1998.

άντρες, ίσως και περισσότεροι από χίλιοι, συνελήφθησαν και φυλακίστηκαν. Η κράτησή τους συνεχίζεται αυθαίρετα. Από την άλλη δεκάδες είναι θύματα απειλών ή ξυλοδαρμού για να συμμετέχουν στην προσευχή της Παρασκευής στο τζαμί.

Ο Ειδικός Απεσταλμένος του ΟΗΕ για το Αφγανιστάν, κύριος Choong-Hyun Paik ανέφερε ότι οι *Talibans* ίδρυσαν Ισλαμικά δικαστήρια και άρχισαν να εφαρμόζουν τις προβλεπόμενες από τον Ισλαμικό νόμο τιμωρίες, όπως ραβδισμούς, δημόσιες εκτελέσεις, ακρωτηριασμό άνω και κάτω μελών του σώματος. Ο Ειδικός Απεσταλμένος υπογραμμίζει ότι όσοι δεν συμμορφώνονται με τα διατάγματα των *Talibans* υπόκεινται την ποινή των ραβδισμών σε δημόσιους χώρους¹⁴⁴. Όμως ο έλεγχος της υπαίθρου από τους *Talibans* κατέληξε σε περιορισμό των βιασμών, των απαγωγών και των γάμων, όπου δεν λαμβανόταν υπόψη η βούληση των μελλονύμφων¹⁴⁵.

Συνοπτικές ή Αυθαίρετες Εκτελέσεις : Ο ΟΗΕ καταδίκασε έντονα τις πρόσφατες μαζικές σφαγές άμαχου πληθυσμού και αιχμαλώτων πολέμου, ιδιαίτερα τις σφαγές στις πόλεις Mazar-i Sharif και Bamijan από τους *Talibans*¹⁴⁶. Σύμφωνα με τη **Διεθνή Αμνηστία** σημαντικός αριθμός άμαχου πληθυσμού σκοτώθηκε αυθαίρετα και αδιάκριτα από τους Φρουρούς των *Talibans*. Το Σεπτέμβριο του 1998 η **Διεθνής Αμνηστία** ανέφερε ότι κατά την κατάληψη της πόλης Mazar-i Sharif στις 9 Αυγούστου 1998, τα στρατεύματα των *Talibans* πυροβολούσαν αδιάκριτα στους δρόμους της πόλης και στην αγορά καθώς ο άμαχος πληθυσμός προσπαθούσε να διαφύγει από τις εχθροπραξίες. Λίγο αργότερα, οι *Talibans* προχώρησαν σε κατ' οίκον έρευνες, και στην κράτηση αντρών και αγοριών που είναι Τατζέκοι, Ουζμπέκοι ή ανήκουν στην φυλή των Hazaras. Συχνά πυροβολούσαν μέλη της φυλής των Hazaras στο δρόμο ή στα σπίτια τους.

Σχετικά με την κατάληψη της πόλης Mazar-i Sharif τον Αύγουστο του 1998, ο Ειδικός Απεσταλμένος του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο Αφγανιστάν αναφέρει ότι οι *Talibans* πυροβολούσαν αδιάκριτα και προς κάθε κατεύθυνση, σκοτώνοντας σε συνθήκες παραφροσύνης κυρίως όσους ανήκουν στη μειονοτική σιιτική εθνοτική ομάδα των Hazaras¹⁴⁷. Οι σφαγές που επακολούθησαν προκάλεσαν το θάνατο 8000 ατόμων¹⁴⁸. Βρέθηκαν πτώματα με κομμένα τα κεφάλια και άνθρωποι που εκτελέστηκαν με τη χρήση ξιφολόγχης. Οι δυνάμεις των *Talibans* πυροβολούσαν αδιάκριτα στους δρόμους ακόμα και όσους από περιέργεια άνοιγαν τα παράθυρα ή τις πόρτες τους¹⁴⁹.

Σύμφωνα με στοιχεία της **Διεθνούς Αμνηστίας** η κατάληψη από τους *Talibans* της πόλης Herat, το Σεπτέμβριο του 1995 καθώς και η κατάληψη της Καμπούλ, τον Οκτώβριο του 1996 χαρακτηρίζονταν επίσης¹⁵⁰ από τον αυθαίρετο και αδιάκριτο τρόπο εξόντωσης του άμαχου πληθυσμού. Όταν οι *Talibans* δέχθηκαν επίθεση την 10.10.1996 στα βόρεια της Καμπούλ από τα γειτονικά χωριά, αντεπιτέθηκαν στους χωρικούς, περικυκλώνοντάς τους και σκοτώνοντας όσους είχαν χαρακτηριστεί ως συνεργάτες των *αντιπάλων τους*¹⁵¹. Το **Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ** αναφέρει ότι οι πολιτικές και άλλες εξωδικαστικές εκτελέσεις όπου οι αντιμαχόμενες πλευρές επιδίωκαν τον αφανισμό των αντιπάλων τους και των οπαδών τους είναι φαινόμενο διαδεδομένο και σε άλλες περιοχές της χώρας. Όμως, οι αυτοурγοί αυτών των εκτελέ-

¹⁴⁴ United Nations, 10/1998.

¹⁴⁵ Έκθεση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ, 1/1998 και 1/1998.

¹⁴⁶ United Nations, 16.11.1998.

¹⁴⁷ BBC, 5.11.1998.

¹⁴⁸ Ibid.

¹⁴⁹ United Nations, 10/1998.

¹⁵⁰ Η σχετική έκθεση δημοσιεύθηκε το Νοέμβριο του 1996.

¹⁵¹ Έκθεση Νοεμβρίου 1996, 16-19.

σεων και τα κίνητρά τους δύσκολα χαρακτηρίζονται ως πολιτικά. Σχετίζονται περισσότερο με φυλετικές και οικογενειακές διαφορές, με διαμάχες για το εμπόριο των ναρκωτικών και με προσωπικές εκδικήσεις¹⁵².

Η Θανατική ποινή : Οι *Talibans* εφάρμοσαν ελαστικά συνοπτικές δίκες και αυστηρά τις ποινές που προβλέπει το Ισλαμικό δίκαιο. Διέταξαν δημόσιες εκτελέσεις, θάνατο δια λιθοβολισμού¹⁵³. Αναφέρθηκαν επίσης συνοπτικές εκτελέσεις αιχμαλώτων πολέμου¹⁵⁴. Σύμφωνα με τη **Διεθνή Αμνηστία** από την ανάληψη της εξουσίας από τους *Talibans* δεκάδες φυλακισμένοι εκτελέστηκαν, ακρωτηριάστηκαν, σε κάποιες περιπτώσεις πέθαναν λόγω λιθοβολισμού. Η οργάνωση αναφέρεται ιδιαίτερα στην αυθαιρεσία της καταδίκης, της επιβολής των ποινών και δημοσιεύει μαρτυρίες πολλών πρώην φυλακισμένων από την πόλη Kandahar . Οι θρησκευτικοί αξιωματούχοι (*moulavis*) που προεδρεύουν στα Δικαστήρια έχουν συχνά μόνον γενική γνώση του Ισλαμικού νόμου και επιβάλλουν αυθαίρετα ποινές¹⁵⁵.

Αναφέρονται δραματικές δημόσιες εκτελέσεις και δημόσιοι ακρωτηριασμοί: ο αριθμός τους αυξάνεται δραματικά¹⁵⁶. Οι αποφάσεις για τις εκτελέσεις και τους ακρωτηριασμούς εκδίδονται από τα Ισλαμικά Δικαστήρια του καθεστώτος των *Talibans* όπου οι συνήγοροι των κατηγορουμένων και οι δικαστές δεν γνωρίζουν το νόμο και βασίζουν την δικανική τους κρίση σε ένα μείγμα της προσωπικής τους άποψης για το Ισλαμικό Δίκαιο και στο Φυλετικό Κώδικα Τιμής που ισχύει στις περιοχές των Pashtuns¹⁵⁷. Τον Οκτώβριο του 1997 οι αντάρτες των *Talibans* εξέθεσαν δημόσια τις σωρούς τεσσάρων πρώην αγωνιστών του κινήματός τους στην Καμπούλ: τους κρέμασαν από δοκό και σε απόσταση 10 ποδιών από το έδαφος¹⁵⁸. Σε μια άλλη περίπτωση ανάγκασαν τον πληθυσμό να συναθροισθεί στο ποδοσφαιρικό γήπεδο της πόλης Herat και να παρακολουθήσει την εκτέλεση θανατικής ποινής δι' απαγχονισμού¹⁵⁹. Το **Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ** αναφέρει ότι ένα ζευγάρι καταδικάστηκε για μοιχεία από Δικαστήριο των *Talibans* και τιμωρήθηκε με λιθοβολισμό έως θανάτου, ποινή που εκτελέστηκε σε δημόσια πλατεία της πόλης Kandahar τον Ιούλιο του 1996¹⁶⁰.

Εξαφανίσεις : Αρπαγές, απαγωγές, ομηρίες για πολιτικούς ή άλλους λόγους έλαβαν χώρα στις περιοχές που ελέγχουν οι *Talibans*, αλλά δεν υπάρχουν ειδικότερες πληροφορίες¹⁶¹. Τα αυστηρά μέτρα ασφαλείας που εφαρμόζονται από τους *Talibans* στις περιοχές που βρίσκονται υπό τον έλεγχό τους είχαν ως συνέπεια την μείωση αυτών των αδικημάτων¹⁶². Όμως, αναφέρεται ότι χιλιάδες άνθρωποι «έχουν εξαφανισθεί» μετά την κατάληψη των πόλεων Mazari Sharif και Bamian από τους *Talibans* τον Αύγουστο του 1998¹⁶³.

Όμως έχουν αναφερθεί, σε διάφορες περιοχές του Αφγανιστάν, εξαφανίσεις ανθρώπων, ήδη από τον Απρίλιο του 1992, μετά την απαγωγή τους από ένοπλους φρουρούς που ανήκαν σε διάφορες ένοπλες πολιτικές ομάδες¹⁶⁴. Σύμφωνα με ανεπιβεβαίωτες πληροφορίες κορί-

¹⁵² Έκθεση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, 1/1998.

¹⁵³ Έκθεση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ, 1/1998.

¹⁵⁴ Human Rights Watch, 1/1999.

¹⁵⁵ Έκθεση Νοεμβρίου 1996, 24.

¹⁵⁶ Amnesty International, 21.5.1998.

¹⁵⁷ Ibid.

¹⁵⁸ Έκθεση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ, 1/1998.

¹⁵⁹ Amnesty International, 11/1996.

¹⁶⁰ Έκθεση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ, 1/1997.

¹⁶¹ Ibid.

¹⁶² Ibid.

¹⁶³ Human Rights Watch, 11/1998.

¹⁶⁴ Διεθνής Αμνηστία, Ετήσια Έκθεση, 1998.

τσια και νεαρές γυναίκες απήχθησαν από τοπικούς διοικητές στα Νότιο-ανατολικά της χώρας στις πόλεις Τζαλαμπαμπάντ και Καμπούλ και σε άλλες περιοχές, πριν ακόμη καταληφθούν από τους *Talibans*¹⁶⁵.

Αυθαίρετες συλλήψεις και Κράτηση : Η **Διεθνής Αμνηστία** αναφέρει ότι μετά την κατάληψη της πόλης Mazar-i Sharif από τους *Talibans* τον Αύγουστο του 1998, χιλιάδες συνελήφθησαν και κρατήθηκαν στις φυλακές της πόλης. Άγνωστος παραμένει ο αριθμός όσων μεταφέρθηκαν στις φυλακές των πόλεων Herat και Qandahar¹⁶⁶. Επειδή οι κρατούμενοι μεταφέρονταν σε συνθήκες εξευτελιστικές για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια – στοιβαγμένοι σε φορτηγά αυτοκίνητα – πολλοί πέθαναν από ασφυξία. Λόγω της έλλειψης των θεσμικών οργάνων εφαρμογής του νόμου τόσο τις περιοχές που ελέγχουν οι *Talibans* όσο και σ' αυτές που δεν έχουν ουσιαστικό έλεγχο, η πρακτική της σύλληψης και της κράτησης διαφέρει ανάλογα με την κοινότητα, τους τοπικούς διοικητές και τις υπόλοιπες αρχές¹⁶⁷.

Το πρόβλημα των αυθαίρετων συλλήψεων και κρατήσεων ήταν έντονο και στις αρχές του 1996, μετά την κατάληψη της Καμπούλ από τους *Talibans*. Η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού επιβεβαίωσε ότι οι 2000 κρατούμενοι που επισκέφθηκε στις φυλακές της πρωτεύουσας αφέθηκαν ελεύθεροι¹⁶⁸. Όμως, αναφέρεται ότι οι *Talibans* άρχισαν πάλι να εφαρμόζουν την τακτική της σύλληψης και κράτησης. Σύμφωνα με τη **Διεθνή Αμνηστία**, όχι μόνον συνέλαμβαναν αιχμαλώτους πολέμου, αλλά κρατούσαν και εκατοντάδες άλλων ανθρώπων, ακόμη και γυναικόπαιδα, λόγω της εθνοτικής καταγωγής τους, της παραβίασης των θρησκευτικών διαταγμάτων που είχαν εκδώσει ή επειδή ήσαν οπαδοί ή ύποπτοι υποστήριξης αντιμαχόμενων παρατάξεων¹⁶⁹. Το 1995, όταν οι *Talibans* απόκτησαν τον έλεγχο της περιοχής όπου βρίσκεται η πόλη Charasyab συνέλαβαν έξι άντρες που στην συνέχεια μετέφεραν στην πόλη Kandahar: εκεί οι συλληφθέντες παρέμειναν κρατούμενοι επί 8μηνο σε μεταλλικούς κάδους σε απαράδεκτες συνθήκες υγιεινής. Στις αρχές του 1996 δεκάδες ανθρώπων συνελήφθησαν στις επαρχίες Herat και Farah επειδή κρίθηκαν ύποπτοι υποστήριξης του πρώην κυβερνήτη Ismael Khan. Επίσης το Σεπτέμβριο του 1996 τις πρώτες ημέρες μετά την κατάληψη της Καμπούλ από τους *Talibans* εκατοντάδες άμαχοι πληθυσμού, ίσως και 1000 άτομα συνελήφθησαν σε κατ' οίκον έρευνες που πραγματοποιήθηκαν σε όλη την πόλη από τους ένοπλους αντάρτες τους. Στη συνέχεια κρατήθηκαν. Ο λόγος κράτησης ήταν σύμφωνα με τους ισχυρισμούς των *Talibans* η υποστήριξη τους προς τον απομακρυνθέντα πρόεδρο B. Rabbani¹⁷⁰.

Βασανιστήρια και άλλη σκληρή, απάνθρωπη, ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία: Ένα ασυνήθιστο πρότυπο κακοποίησης που θεσμοθετήθηκε από το καθεστώς των *Talibans* ήταν η δημόσια έκθεση των συνοπτικών, σωματικών ποινών¹⁷¹. Κάθε Παρασκευή χιλιάδες άνθρωποι πιέζονταν να παραστούν σε δημόσιες εκτελέσεις και σε εκτέλεση ποινών ακρωτηριασμού στο στάδιο της Καμπούλ¹⁷².

Σε μια περιοχή του βορείου Αφγανιστάν που βρίσκεται υπό τον έλεγχο των *Talibans* δύο παιδιά, ένα 10χρονο και ένα 12χρονο σκοτώθηκαν με πυροβολισμό αφού πρώτα χτυπήθηκαν

¹⁶⁵ Ibid.

¹⁶⁶ Amnesty International, 9/1998.

¹⁶⁷ Έκθεση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ, 1/1998.

¹⁶⁸ Έκθεση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ, 1/1998.

¹⁶⁹ Amnesty International, 11/1996, 19.

¹⁷⁰ Amnesty International, 11/1996, 19 –21.

¹⁷¹ Human Rights Watch, 1/1999.

¹⁷² Ibid.

στο κεφάλι με όπλα και γκλόμπς¹⁷³. Η μητέρα τους που τα υπερασπιζόταν σκοτώθηκε επίσης με τον ίδιο τρόπο¹⁷⁴. Στη σφαγή της πόλης Mazar-i Sharif, τον Αύγουστο του 1998, χιλιάδες ήσαν οι νεκροί, άντρες και γυναικόπαιδα πυροβολήθηκαν, ενώ μωρά κορίτσια χτυπήθηκαν ή υπέστησαν ξυλοδαρμό μέχρι θανάτου¹⁷⁵.

Αν και τα βασανιστήρια ως μέθοδος ανάκρισης δεν φαίνεται να αποτέλεσαν πρακτική αναφέρεται ότι εφαρμόστηκαν από διάφορες ομάδες σε βάρος των πολιτικών αντιπάλων τους και των αιχμαλώτων πολέμου. Παραδείγματος χάρη μερικοί αξιωματικοί του στρατηγού Massoud στα βόρεια εφάρμοσαν σε τακτική βάση τα βασανιστήρια για να εξαγουν πληροφορίες και για να κάμψουν την βούληση των φυλακισμένων και των πολιτικών τους αντιπάλων¹⁷⁶.

Η **Διεθνής Αμνηστία** υπογράμμισε ότι το καθεστώς των *Talibans* ήταν ανένδοτο στον τρόπο αντιμετώπισης της κριτικής που ασκείτο για σκληρές, απάνθρωπες ή εξευτελιστικές ποινές που επέβαλε κατά παραβίαση του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου¹⁷⁷. Το Φεβρουάριο και το Μάρτιο του 1998, συνολικά οκτώ άντρες καταδικάστηκαν σε θάνατο για σοδομία : η ποινή εκτελέστηκε με τη σύνθλιψή τους από τοίχο. Τραυματίστηκαν σοβαρά αλλά δεν πέθαναν αμέσως¹⁷⁸. Άλλο παράδειγμα του ποινικού συστήματος των *Talibans* έλαβε χώρα την 27.2.1998 όταν διατάχθηκε ο ραβδισμός για 100 φορές μιας γυναίκας που σύμφωνα με ισχυρισμούς τους ήταν ένοχη μοιχείας. Η ποινή εκτελέστηκε στο στάδιο της Καμπούλ με την παρουσία 30.000 θεατών¹⁷⁹. Η **Διεθνής Αμνηστία** καθώς και άλλες οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων απηύθυναν κατ' επανάληψη έκκληση στις αρχές των *Talibans* να απαγορεύσουν την επιβολή της θανατικής ποινής, τους ακρωτηριασμούς και άλλες σκληρές, απάνθρωπες ή εξευτελιστικές ποινές ή τιμωρίες από τα Δικαστήρια του Ισλαμικού Δικαίου που λειτουργούν στις περιοχές που ελέγχουν¹⁸⁰.

Ελευθερία κυκλοφορίας : Το **Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ** υπογραμμίζει ότι αν και κατ' αρχήν οι Αφγανοί δικαιούνται να ταξιδεύουν ελεύθερα εντός και εκτός της χώρας, η δυνατότητα να ταξιδεύουν εντός της χώρας τους εμποδίζεται σοβαρά λόγω του πολέμου, των εκατομμυρίων ναρκών εδάφους, του οδικού δικτύου που είναι κατεστραμμένο και των περιορισμένων εσωτερικών αεροπορικών μεταφορών, που δεν είναι τακτικές λόγω των απειλών των διαφόρων ομάδων της χώρας για την ασφάλεια της εναέριας κυκλοφορίας. Παρά τα εμπόδια αυτά στις περισσότερες περιοχές της χώρας πολλοί άνθρωποι συνεχίζουν να ταξιδεύουν σχετικά ελεύθερα με λεωφορεία¹⁸¹. Επίσης, με την εδραίωση του καθεστώτος των *Talibans* πολλές οδικές αρτηρίες δόθηκαν πάλι στην κυκλοφορία και οι συνθήκες ασφαλείας βελτιώθηκαν αισθητά¹⁸².

5.3. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ

Δεν υπάρχουν συνταγματικές διατάξεις που να απαγορεύουν την διάκριση λόγω φυλής, φύλου, θρησκείας, αναπηρίας, γλώσσας ή κοινωνικής κατάστασης και δεν είναι γνωστό εάν η

¹⁷³ United Nations, 10/1998.

¹⁷⁴ Ibid.

¹⁷⁵ BBC, 5.11.1998.

¹⁷⁶ Έκθεση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ, 1/1997.

¹⁷⁷ Amnesty International, 21.5.1998.

¹⁷⁸ Ibid.

¹⁷⁹ Ibid.

¹⁸⁰ Ibid.

¹⁸¹ Έκθεση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ, 1/1998.

¹⁸² Ibid.

απαγόρευση αυτή προβλέπεται από τη νομοθεσία, το έθιμο και την πρακτική¹⁸³. Μερικές πληθυσμιακές ομάδες ήσαν και είναι στόχος επιθέσεων και δίωξης. Πρόκειται για μέλη ιδιαίτερων εθνοτικών, θρησκευτικών ή πολιτικών ομάδων σε περιοχές που ελέγχονται από τις εχθρικά αντιμαχόμενες πλευρές, τις μορφωμένες γυναίκες, τους υποστηρικτές της εγκόσμιας πολιτειακής οργάνωσης του κράτους, τους Αφγανούς ακαδημαϊκούς και άλλους επαγγελματίες, τους αξιωματούχους της πρώην κυβέρνησης και τους δημοσιογράφους που καλύπτουν την πολιτική κρίση. Άοπλοι πολίτες που υποστηρίζουν ή που κρίνονται ύποπτοι υποστήριξης αντίπαλων πολιτικών ομάδων ή που ανήκουν σε αντίπαλες εθνοτικές ομάδες αποτέλεσαν στόχο παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων¹⁸⁴.

Ταυτόχρονα υποστηρίζεται ότι, ακόμα και από τα τέλη του 1998 οπότε οι *Talibans* κατέκτησαν το μεγαλύτερο τμήμα της χώρας η κατάσταση αυτή δεν έχει ανατραπεί μέχρι σήμερα. Είναι αδύνατο να δοθεί εξαντλητικός κατάλογος των ομάδων που κινδυνεύουν από τη δίωξη, ακριβώς επειδή οι συμμαχίες και οι συγκρούσεις είναι μεταβαλλόμενες και φαίνεται ότι δημιουργούνται ανάλογα με τα εθνοτικά, πολιτικά, κοινωνικά και φυλετικά εμπόδια και δεν υπαγορεύονται από «κανονικά» και προβλέψιμα πρότυπα¹⁸⁵.

Γυναίκες: Η Αφγανική παράδοση επιβάλλει περιορισμούς στις δραστηριότητες των γυναικών εκτός του σπιτιού, ειδικότερα στις περιοχές της φυλής *Pashtun* στα νότια της χώρας. Κατά τη διάρκεια του κομμουνιστικού καθεστώτος στη δεκαετία του 1980, ένας αυξανόμενος αριθμός γυναικών, ειδικά στις αστικές περιοχές εργάζονταν εκτός του σπιτιού και σε μη παραδοσιακές θέσεις εργασίας. Αυτή η τάση ανατράπηκε το 1992 με την κατάληψη της εξουσίας από την Ισλαμική κυβέρνηση. Όμως, στα βόρεια της χώρας και στην περιοχή της Καμπούλ πριν ακόμα καταληφθεί από τους *Talibans* επιτρέπεται στις γυναίκες να εργάζονται και στα κορίτσια να παρακολουθούν μαθήματα στα σχολεία¹⁸⁶.

Οι γυναίκες τα τελευταία 18 χρόνια του πολέμου λειτουργούσαν ως σύμβολα της νομιμότητας των πολιτικών ομάδων, όπου ηγούνται άντρες¹⁸⁷. Οι γυναίκες που διάγουν ελεύθερη ζωή, κατά τα δυτικά πρότυπα καθώς και οι μορφωμένες, αντιμετωπίζονται ως ενδεχόμενοι εχθροί των Ισλαμικών αρχών, ειδικότερα από τα φονταμενταλιστικά κόμματα των *mujahedin* και είναι εκτεθειμένες σε κάθε είδους επιθέσεις. Αυτές οι γυναίκες συχνά ανήκουν στις μορφωμένες μεσαίες και ανώτατες κοινωνικές τάξεις της Καμπούλ¹⁸⁸. Όμως, κάποτε οι γυναίκες αντιδρούν δυναμικά στη δημόσια ζωή της χώρας, ιδιαίτερα σε στιγμές κρίσης. Οι μαθήτριες και οι δασκάλες ηγήθηκαν μαχητικών διαδηλώσεων στην Καμπούλ διαμαρτυρούμενες για τη σοβιετική κατοχή που άρχισε το 1980-1981¹⁸⁹. Όταν ο Hikmatyar ανακοίνωσε το 1996 μέτρα για να περιορίσει την άσκηση των δικαιωμάτων των γυναικών, οι γυναίκες της Καμπούλ διαδήλωσαν πάλι στους δρόμους της πόλης. Τα ακραία φύσης μέτρα που υιοθετήθηκαν από τους *Talibans* με στόχο τον περιορισμό των δικαιωμάτων των γυναικών προκάλεσαν διαδηλώσεις διαμαρτυρίας στην Καμπούλ¹⁹⁰.

Όπως προαναφέρθηκε, οι γυναίκες ήσαν στόχος αυστηρών ελέγχων ειδικά στις περιοχές που ελέγχονται από τους *Talibans*. Οι αντιπρόσωποι των *Talibans* δήλωσαν ότι επιτρέπεται στις γυναίκες να εργάζονται, υπό προϋποθέσεις, σε ιατρικές υπηρεσίες. Τα οχήματα που με-

¹⁸³ Ibid.

¹⁸⁴ Amnesty International, 11/1998.

¹⁸⁵ Thomsen, T., & Winding, S., 9.11.1993, 7.

¹⁸⁶ Έκθεση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ, 1/1997.

¹⁸⁷ Rubin, B., 12/1996, 7.

¹⁸⁸ Thomsen, T., & Winding, S., 9.11.1993, 8.

¹⁸⁹ Rubin, B., 12/1996, 7.

¹⁹⁰ Ibid. – Reuters, 22.10.1996 & 23.10.1996.

τέφεραν τις γυναίκες προς και από τις εργασίες τους ήσαν στόχοι ελέγχων, οι οδηγοί απειλήθηκαν και οι γυναίκες διατάχθηκαν να επιστρέψουν στα σπίτια τους. Υπάρχει μεγάλη διαφορά μεταξύ του γράμματος και του πνεύματος του νόμου και της εφαρμογής του. Σε κάποιες περιπτώσεις οι γυναίκες ήσαν στόχοι ξυλοδαρμών από *Talibans* σε δημόσιους χώρους¹⁹¹. Οι ηγέτες των *Talibans* πρόβαλαν διάφορους λόγους για να δικαιολογήσουν τους περιορισμούς που επιβλήθηκαν στα δικαιώματα των γυναικών και δήλωσαν ότι αυτοί οι περιορισμοί θα αρθούν όταν αποκατασταθεί η τάξη και η ασφάλεια της χώρας. Όμως, ακόμα και στο νότιο – δυτικό Αφγανιστάν όπου η εξουσία τους δεν αμφισβητείται για περίπου τρία χρόνια, όπως στην πόλη Kandahar, δεν έχουν ανακληθεί οι περιορισμοί των δικαιωμάτων των γυναικών. Σε λίγες περιοχές επιτρέπεται σε νεαρά κορίτσια ηλικίας μεταξύ τεσσάρων και εννέα ετών να παρακολουθούν μαθήματα σε τάξεις της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης¹⁹².

Οι συνέπειες των περιορισμών που επέβαλαν οι *Talibans* στα δικαιώματα των γυναικών είναι ιδιαίτερα αισθητές σε πόλεις όπως η Herat και η Καμπούλ όπου ζει σημαντικός αριθμός μορφωμένων και επαγγελματιών γυναικών, συγκρινόμενος με αυτόν που ζει στην ύπαιθρο, όπου παραδοσιακά οι γυναίκες ήσαν αποκλεισμένες από τη δημόσια ζωή. Στο Πανεπιστήμιο της Καμπούλ, που έπαψε να λειτουργεί από την κατάληψη της πόλης από τους *Talibans* φοιτούσαν 8000 φοιτήτριες, ενώ χιλιάδες επαγγελματίες γυναίκες εργάζονταν σε διάφορες θέσεις εργασίας. Στην πόλη Herat περίπου 3000 απολύθηκαν το Σεπτέμβριο του 1995 μετά την κατάληψη της πόλης από τους *Talibans*¹⁹³. Μετά την έκθεση του Ειδικού Απεσταλμένου του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, κυρίου Choong-Hyun Paik, που δημοσιεύθηκε τον Οκτώβριο του 1998, τα **Ηνωμένα Έθνη** απηύθυναν σε έντονο τόνο έκκληση σε όλα τα μέρη της Αφγανικής σύρραξης να σταματήσουν όλες τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών και των κοριτσιών και να υιοθετήσουν επειγόντως μέτρα για την αποκατάσταση της νομιμότητας, να άρουν όλα τα μέτρα που συμβάλουν στη διακριτική μεταχείριση των γυναικών και να εξασφαλίσουν την αποτελεσματική συμμετοχή των γυναικών στην κοινωνική, πολιτισμική, οικονομική, πολιτική ζωή της χώρας καθώς και το σεβασμό των δικαιωμάτων των γυναικών και των κοριτσιών στην εκπαίδευση, στην υγεία και στην ελευθερία κυκλοφορίας¹⁹⁴.

Εθνοτικές Μειονότητες που δεν ανήκουν στη φυλή των Pashtuns¹⁹⁵: Παρά τα εθνοτικά χαρακτηριστικά του πολέμου, όπου κάθε σημαντική στρατιωτική δύναμη κυριαρχείται ή αποτελείται αποκλειστικά από μια εθνοτική ομάδα, ελάχιστες είναι οι περιπτώσεις αναγκαστικής μετακίνησης στα Αφγανιστάν για λόγους εθνοτικούς. Στην πόλη Kunduz συνεχίζουν να συμβιώνουν πληθυσμοί που ανήκουν στη φυλή των Τατζέκων, των Ουζμπέκων και των Pashtuns, παρά το γεγονός ότι ελέγχονται από διάφορες εθνοτικές αντάρτικες ομάδες. Οι Τατζέκοι της Καμπούλ διέφυγαν κυρίως στην επαρχία Nangarhar (κοντά στο Τζαλαλαμπάντ), που κατοικείται κυρίως από Pashtuns. Υποστηρίζεται επίσης ότι αντίθετα με ό,τι επικρατεί στα Βαλκάνια, όπου συμπίπτουν οι εθνοτικές και θρησκευτικές διαφορές, στο Αφγανιστάν υπάρχουν εθνοτικές και γλωσσολογικές ομάδες που χαρακτηρίζονται από κοινή θρησκεία, γεγονός που ενισχύει την ενότητα των πιστών. Τη μοναδική εξαίρεση φαίνεται να αποτελούν οι μάχες στην Καμπούλ μεταξύ διαφόρων σουνιτών (Τατζέκων και Pashtuns) και Σιιτών (που ανήκουν κυρί-

¹⁹¹ Amnesty International, 3/1998 – The Economist, 8.3.1997, 70.

¹⁹² Amnesty International, 11/1996, 12.

¹⁹³ Amnesty International, 11/1996, 12.

¹⁹⁴ 10/1998.

¹⁹⁵ Rubin, B.

ως στην φυλή των Hazaras). Σε κάποιες γειτονιές της πόλης εφαρμόστηκαν μέτρα εθνικών εκκαθαρίσεων¹⁹⁶.

Όμως, σύμφωνα με τη **Διεθνή Αμνηστία**, μετά την κατάληψη της ιρανόφωνης περιοχής Herat από τους *Talibans* το Σεπτέμβριο του 1995, οι αξιωματικοί του στρατού που δεν προέρχονταν από την φυλή Pashtun κρατήθηκαν και έτυχαν κακομεταχείρισης από τις συνοδείες των *Talibans*¹⁹⁷. Η Επιθεώρηση Far Eastern Economic Review¹⁹⁸ αναφέρει επίσης ότι σημαντικό τμήμα του πληθυσμού των Τουρκμάνων στο Δυτικό Αφγανιστάν αποτελεί ιστορικά στόχο της φυλής Pathun. Σύμφωνα με την **Διεθνή Αμνηστία** οι *Panjsheris*, μια υποφυλή των Τατζέκων διώκονται συστηματικά¹⁹⁹.

Μετά την κατάληψη της Καμπούλ από τους *Talibans* και την ένταση των μαχών στο βόρειο – δυτικό Αφγανιστάν, άρχισαν πληθυσμιακές μετακινήσεις που οδήγησαν σε εθνοτικό διαχωρισμό: οι νομάδες της φυλής Pashtun διέφευγαν στην περιοχή Herat που ελέγχεται από τους *Talibans* ενώ οι υπόλοιποι στην αντίθετη κατεύθυνση. Πολλοί Αφγανοί Τουρκμένοι αναχώρησαν εξάλλου από τη χώρα με προορισμό το Τουρκμενιστάν²⁰⁰. Όταν οι *Talibans* κατέλαβαν την πόλη Charikar τον Ιανουάριο του 1997, η πόλη εκκενώθηκε επειδή πίστευαν ότι περισσότεροι από 100.000 κάτοικοι ήσαν οπαδοί ή υποστηρικτές του Διοικητή A.S. Massoud και πολλοί από τους κατοίκους ήσαν Τατζέκοι²⁰¹.

Σίιτες μουσουλμάνοι : Σε μια έκθεση που αφορά τις σφαγές στην πόλη Mazar-i Sharif αναφέρεται ότι ο αρχηγός των *Talibans* Amir Mohammed Omar εξέδωσε θρησκευτικό νόμο (fatwa) σύμφωνα με τον οποίο η εκτέλεση των σιιτών μουσουλμάνων δεν είναι αδίκημα επειδή είναι άπιστοι²⁰². Οι σίιτες, που αποτελούν το 15% του πληθυσμού της χώρας, ανήκουν στην πλειοψηφία τους στην εθνοτική ομάδα Hazara, και κατατάσσονται στην τελευταία τάξη της κοινωνικής ιεραρχίας²⁰³. Ζουν συγκεντρωμένοι στο Κεντρικό και Δυτικό Αφγανιστάν και διατηρούν θρησκευτικούς δεσμούς με το Ιράν, όπου οι ιερείς τους σπουδάζουν στις ονομαστές Θεολογικές Σχολές της Qum και της Mashad²⁰⁴.

Οι *Talibans* που είναι στην πλειοψηφία τους Σουνίτες Pashtun πιστεύουν ότι απειλούνται από τους σίιτες της εθνοτικής ομάδας Hazara. Τον Οκτώβριο του 1996 εκτελέσθηκε από τους *Talibans* ο σίιτης ηγέτης Abdul Ali Mazari²⁰⁵. Στις αρχές του Σεπτεμβρίου του 1995, μετά την κατάληψη της επαρχίας Nimruz από τους *Talibans* οι σίιτες κάτοικοι της επαρχίας διατάχθηκαν να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους εντός τριών ημερών. Πολλοί κάτοικοι ήσαν θύματα ξυλοδαρμών, όταν αναγκάστηκαν να μεταναστεύσουν στην περιοχή Hazarajat. Άλλοι δέχθηκαν απειλές και αναγκάστηκαν να διαφύγουν στο Ιράν²⁰⁶. Το 1998, επέστρεψαν από το Ιράν περίπου 2.000.000 Hazaras, που είχαν διαφύγει κατά την δεκαετία του 1980: με την επιστροφή στη χώρα τους κρατήθηκαν, μεταφέρθηκαν στην πόλη Qandahar και φυλακίσθηκαν²⁰⁷. Αναφέρεται ότι τουλάχιστον 700 φυλακίσθηκαν κατά το 1998 ενόσω εκκρεμούσε η διαδικασία

¹⁹⁶ Ibid., 4.

¹⁹⁷ Amnesty International, 11/1996, 23.

¹⁹⁸ Οικονομική Επιθεώρηση της Άπω Ανατολής, 10.10.1996, 18.

¹⁹⁹ Amnesty International, 11/1996, 17.

²⁰⁰ Rubin, B., 12/1996, 2.

²⁰¹ International Herald Tribune, 18-19.1.1997.

²⁰² United Nations, 10/1998.

²⁰³ Rubin, B., 2/1996, 9.

²⁰⁴ Hyman, A., 1/1987, 80.

²⁰⁵ The Economist, 5.10.1996, 20.

²⁰⁶ Amnesty International, 11/1996.

²⁰⁷ Human Rights Watch, 1/1999.

επαλήθευσης των υποστηρικτών και οπαδών του Κόμματος της Ενότητας, του κόμματος των Hazaras που συμμετέχει στο Ενωμένο Μέτωπο²⁰⁸. Οι Τατζέκοι και οι Hazaras είναι οι δύο εθνοτικές ομάδες της χώρας που επλήγησαν ιδιαίτερα από τις αναγκαστικές μετακινήσεις²⁰⁹. Σε μια έκθεση που υποβλήθηκε τον Οκτώβριο του 1998 από τον Ειδικό Απεσταλμένο του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο Αφγανιστάν στην Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, αναφέρεται ότι λόγω της αυξανόμενης τάσης διαχωρισμού της χώρας ανάλογα με τις εθνοτικές ομάδες, όσοι ανήκουν στην μειονότητα των Hazaras αντιμετωπίζουν προβλήματα στην ελευθερία της κυκλοφορίας και στην παροχή ιατρικών υπηρεσιών στα νοσοκομειακά ιδρύματα της Καμπούλ²¹⁰.

Οι Ismailis αντιμετωπίζονται ως «μη μουσουλμάνοι». Οι *Talibans* πιστεύουν ότι ο πνευματικός αρχηγός τους, ο Karim Agha Khan είναι κατευθείαν απόγονος του Προφήτη Μωάμεθ²¹¹. Σύμφωνα με την έκθεση του **Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ** κατά το 1996 απαγορεύθηκε στις γυναίκες αυτής της εθνοτικής ομάδας να συμμετέχουν σε θρησκευτικές τελετές της φυλής τους²¹².

6. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΟ ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ

Ενώ φαίνεται ότι ο ολοκληρωτικός έλεγχος του Αφγανιστάν από τους *Talibans* μπορεί να οδηγήσει στην αποκατάσταση της ειρήνης και της σταθερότητας στην χώρα, ήδη παρατηρείται ισχυρή περιφερειακή αντίδραση που μπορεί να συμβάλλει σε νέο ξέσπασμα πολέμου στη χώρα²¹³. Επιπλέον, η επίθεση των ΗΠΑ που απαντήθηκε από τους Αφγανούς με επιθέσεις σε βάρος του προσωπικού του ΟΗΕ στην Καμπούλ και τη λεηλασία του Γραφείου του ΟΗΕ στο Τζαλαλαμπάντ, δεν φαίνεται να συμβάλλουν στην διεύρυνση του χώρου δράσης της διεθνούς κοινότητας, προς την κατεύθυνση της αποκατάστασης διαρκούς ειρήνης στο Αφγανιστάν²¹⁴.

Παρά την έλλειψη μιας λύσης ειρήνης, ο ΟΗΕ φαίνεται αποφασισμένος να επιμείνει στην ανεύρεση μιας ειρηνευτικής διαδικασίας. Ο Lakhdar Brahimi, Ειδικός Απεσταλμένος του οργανισμού στο Αφγανιστάν παρατήρησε ότι ο ΟΗΕ ελπίζει ότι το 1999 θα αρχίσει μια νέα ειρηνευτική αποστολή στη χώρα αυτή, ώστε να αποτραπεί νέος φαύλος κύκλος εχθροπραξιών²¹⁵.

Ο ΟΗΕ διόρισε πρόσφατα νέο Ειδικό Απεσταλμένο για το Αφγανιστάν, τον κύριο Kamal Hussein, που θα αντικαταστήσει τον κύριο Choong-Hyun Paik, νέο Ανώτατο Αξιωματούχο για την Παρακολούθηση του Σεβασμού των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Αφγανιστάν, την κυρία Noorah Niland και αναμένεται ο διορισμός ανώτατου αξιωματούχου για την προστασία των δικαιωμάτων των Φύλων. Η πολιτική αυτή του ΟΗΕ όσον αφορά το Αφγανιστάν αποδεικνύει ότι η κατάσταση στην χώρα αυτή αντιμετωπίζεται κατά προτεραιότητα από τη διεθνή κοινότητα, αντανακλώντας ταυτόχρονα και τη σημασία που αποδίδεται στην περιοχή.

²⁰⁸ Ibid.

²⁰⁹ Ibid.

²¹⁰ United Nations, 10/1998.

²¹¹ Immigration and Refugee Board of Canada, 4/1994.

²¹² Έκθεση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ, 1/1997.

²¹³ Rubin B., 1998, 26.

²¹⁴ Ibid.

²¹⁵ BBC, 2.1.1999 – The Economist Intelligence Unit, 3rd Quarter 1998.